

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Реалізація діяльнісного підходу в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»

Автор

Науковий керівник / Експерт

Дюдюнова В.К.**Котелянець Н. В.**

підрозділ

кафедра дошкільної та початкової освіти

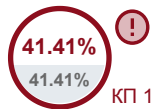
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

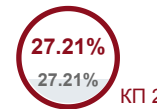
Заміна букв		7
Інтервали		0
Мікропробіли		107
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		369

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

19306

Кількість слів

148206

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3649/educ_2022_211.pdf?sequence=1	352	1.82 %
2	https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/56.pdf	277	1.43 %
3	https://znayshov.com/FR/15692/mv_58-172-190.pdf	199	1.03 %
4	http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/50/part_1/2.pdf	188	0.97 %
5	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3649/educ_2022_211.pdf?sequence=1	184	0.95 %
6	https://znayshov.com/FR/22455/pedvisnik_1_2_2023-86-92.pdf	173	0.90 %

7	https://naurok.com.ua/master-klas-tehnologiya-fishboun-87261.html	157	0.81 %
8	https://naurok.com.ua/stattya-zastosuvannya-interaktivnih-tehnologiy-na-urokah-ya-doslidzhuyu-svit-295426.html	122	0.63 %
9	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2796/1/_%D0%9D%D0%97_%E2%84%963_2022%20%282%29-30-37.pdf	112	0.58 %
10	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2796/1/_%D0%9D%D0%97_%E2%84%963_2022%20%282%29-30-37.pdf	111	0.57 %

з домашньої бази даних (0.12 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Проектна діяльність як чинник пізнавального розвитку дітей дошкільного віку 12/8/2021 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (Факультет педагогіки, психології та мистецтв)	18 (1)	0.09 %
2	Формування проєктної культури в учнів початкової школи 11/25/2022 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (Факультет педагогіки, психології та мистецтв)	5 (1)	0.03 %

з програми обміну базами даних (4.13 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В ЗМІСТІ КУРСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» 11/29/2023 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Кафедра педагогічних технологій початкової освіти)	302 (28)	1.56 %
2	Шаран_О.В._Данканич_Е.І._стаття.docx 10/3/2022 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	126 (4)	0.65 %
3	Цеглинки LEGO як ефективний засіб навчання на уроках ЯДС 11/28/2022 National University "Chernihiv Collegium" (National University "Chernihiv Collegium")	90 (7)	0.47 %
4	Педагогічні науки 100 1/14/2023 Kherson State University (Kherson State University)	54 (1)	0.28 %
5	курсова Інтеграція.docx 5/3/2022 Kremenchug Pedagogical College named after AS Makarenko (Kremenchug Pedagogical College named after AS Makarenko)	53 (2)	0.27 %
6	ВИБІР ЗМІСТУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ, МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» 5/27/2024 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Кафедра педагогічних технологій початкової освіти)	46 (2)	0.24 %
7	Гречанюк О.М._ІТУП-21_робота 10/31/2024 National University "Lviv Politechnika" (NULP2)	43 (2)	0.22 %

8	Технологія stem-освіти у різнорівневому освітньому середовищі.docx 11/25/2019 V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University (MNU) (Наукова бібліотека МНУ ім. В.О. Сухомлинського)	21 (1)	0.11 %
9	Бахматюк_Будник.docx 12/2/2021 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	17 (2)	0.09 %
10	Формування математичної компетентності в учнів початкової школи на основі діяльнісного підходу.docx 6/10/2022 Donbas State Pedagogical University (Факультет початкової, технологічної та професійної освіти)	15 (1)	0.08 %
11	Використання LEGO-технологій в освітньому процесі Нової української школи 11/10/2022 V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University (MNU) (Наукова бібліотека МНУ ім. В.О. Сухомлинського)	13 (1)	0.07 %
12	Розвиток пізнавальної активності молодших школярів на уроках «Я досліджую світ» засобом інтерактивних методів навчання 12/19/2023 Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko (Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko)	7 (1)	0.04 %
13	ГОТОВА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА 1.docx 1/9/2018 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (Педагогічний факультет)	5 (1)	0.03 %
14	«ФОРМУВАННЯ КРАЄЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАЛЬНОМУ КУРСІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» 6/8/2022 Rivne State Humanities University (Рівненський державний гуманітарний університет)	5 (1)	0.03 %

з Інтернету (37.16 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3649/educ_2022_211.pdf?sequence=1	969 (21)	5.02 %
2	http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/50/part_1/2.pdf	889 (23)	4.60 %
3	https://znayshov.com/FR/15692/mv_58-172-190.pdf	615 (13)	3.19 %
4	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2796/1/_%D0%9D%D0%97_%E2%84%963_2022%20%282%29-30-37.pdf	490 (16)	2.54 %
5	https://naurok.com.ua/uploads/files/1313049/342820.docx	486 (24)	2.52 %
6	https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/56.pdf	328 (5)	1.70 %
7	http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/spec_2022/4.pdf	295 (13)	1.53 %
8	https://znayshov.com/FR/22455/pedvisnik_1_2_2023-86-92.pdf	284 (7)	1.47 %
9	https://naurok.com.ua/master-klas-tehnologiya-fishboun-87261.html	265 (6)	1.37 %
10	https://naurok.com.ua/stattya-zastosuvannya-interaktivnih-tehnologiy-na-urokah-ya-doslidzhuyu-svit-295426.html	236 (4)	1.22 %
11	https://cdn.gdz4you.com/files/books/a6/f7a96019a93c0968f8e6cbad7fb3c2f03e7197ad.pdf	235 (20)	1.22 %

12	https://revolution.allbest.ru/pedagogics/01363446_0.html	195 (15)	1.01 %
13	http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/618/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf	182 (14)	0.94 %
14	https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/4-klas-ya-doslidzhuuu-svit-vorontsova-2021-1.pdf	161 (15)	0.83 %
15	https://www.slideshare.net/slideshow/4-2021-249902935/249902935	144 (7)	0.75 %
16	https://anyflip.com/vdmzfi/gdny/basic	140 (11)	0.73 %
17	https://naurok.com.ua/metodichniy-poradnik-diyalnisniy-pidhid-shlyahi-vprovadzhennya-yogo-v-pochatkoviy-shkoli-340181.html	95 (6)	0.49 %
18	https://znayshov.com/FR/16166/714-26-40.pdf	75 (4)	0.39 %
19	https://eprints.pharm.zt.ua/id/eprint/81/1/%D0%91%D1%83%D1%80%27%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf	64 (2)	0.33 %
20	https://grigschool.blogspot.com/2021/11/blog-post.html	64 (2)	0.33 %
21	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14808/Parfilova_Vas%CA%B9ko.pdf?sequence=1&isAllowed=y	60 (1)	0.31 %
22	https://naurok.com.ua/dopovid-sistemno-diyalnisniy-pidhid-yak-filosofiya-osviti-pochatkovo-shkoli-310653.html	55 (5)	0.28 %
23	https://ed.poippo.pl.ua/bitstream/022518134/971/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D1%96%D1%94%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%93.%D0%92.docx	54 (3)	0.28 %
24	http://www.files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/1-klas-ja-doslidzhuju-svit-gilberg-2018-1.pdf	53 (5)	0.27 %
25	http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/28/27.pdf	52 (4)	0.27 %
26	https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8663/%D0%94%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8.pdf?sequence=1	48 (1)	0.25 %
27	http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSh_2012_36_81.pdf	42 (5)	0.22 %
28	https://www.cuspu.edu.ua/images/nauk_zapiski/student/Stud_MAKET_21_1.pdf	38 (1)	0.20 %
29	https://www.slideshare.net/slideshow/4_yds_a_2021-1-skjif-zskld-fjsklksd-jflsk/271991151	37 (6)	0.19 %
30	https://naurok.com.ua/vprovadzhennya-stem-proektiv-v-osvitniy-proces-zakladiv-profesiyno-osviti-395511.html	37 (2)	0.19 %
31	https://znayshov.com/FR/11505/2021-368-373.pdf	36 (4)	0.19 %
32	https://znayshov.com/FR/11513/2021-401-404.pdf	36 (1)	0.19 %

33	https://coggle.it/diagram/YWR-Df-qSRgLh6rE/t/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%8C-%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F	35 (1)	0.18 %
34	http://www.ndu.edu.ua/storage/2019/mat_conf_ped.PDF	34 (4)	0.18 %
35	https://ktmfks.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/99/2021/07/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9-%D0%B4%D0%BE-%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9-%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D1%96-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BD-%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%96%D0%B9-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96-20-%D1%80..pdf	32 (1)	0.17 %
36	https://lib.iitta.gov.ua/721465/1/%D0%91%D1%96%D0%B1%D1%96%D0%BA%20%D0%9D.%D0%9C.%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C.pdf	29 (2)	0.15 %
37	http://ito.vspu.net/ENK/MVOIT/lekcii/tema_1.htm	29 (2)	0.15 %
38	https://zlatolic.com.ua/sites/zlatolic.com.ua/files/inline-files/zvit-mo-suspilno-gumanitarnikh-disciplin-za-2023-2024-navchalny-rik.pdf	28 (1)	0.15 %
39	https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4	28 (1)	0.15 %
40	http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2021/zbirnik_nush_2021.pdf	19 (2)	0.10 %
41	https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2022/07/7-%D0%91%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%93.%D0%93.-%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%85%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%A2.%D0%9E-56..pdf	18 (3)	0.09 %
42	http://82.207.61.179:8042/get/pdf/526	17 (2)	0.09 %
43	https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itit/article/download/1753/1276	17 (2)	0.09 %
44	https://www.spp.org.ua/index.php/journal/article/download/90/86/261	17 (1)	0.09 %
45	https://naurok.com.ua/metodichnyy-material-vikoristannya-metodu-proektiv-na-urokah-fiziki-yak-suchasniy-napryamok-samostiyno-poshukovo-diyalnosti-uchniv-400346.html	15 (1)	0.08 %
46	https://naurok.com.ua/navchalna-programa-5-klas-piznaemo-prirodu-vidpovidno-do-modelno-navchalno-programia-avtori-bida-d-d-gilberg-t-g-kolisnik-ya-i-300437.html	13 (1)	0.07 %
47	https://www.cuspu.edu.ua/images/psiholog/kafedra_metodik_doshkiln_ta_pochatk_osviti/RP_sila_bus/magistr/%D0%9E%D0%9A07_RP_TVIV_YA_DOSLIDGUYU_SVIT_DOTaPOm.pdf	13 (2)	0.07 %
48	https://infourok.ru/opis_dosvdu_vikoristannya_nteaktivnih_tehnology_na_urokah_prirodoznnavstv_a_dlya_aktivzac-342541.htm	12 (1)	0.06 %
49	https://studepedia.org/index.php?vol=1&post=52963	12 (2)	0.06 %

50	https://ed.poippo.pl.ua/bitstream/022518134/943/1/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D1%96%D0%B9.pdf	12 (2)	0.06 %
51	https://revolution.allbest.ru/pedagogics/01395091_0.html	11 (1)	0.06 %
52	https://ua-referat.com/uploaded/metodichni-rekomendaciyi-shodo-vikladannya-ukrayinsekoyi-movi/index3.html	11 (1)	0.06 %
53	http://um.co.ua/10/10-4/10-44974.html	7 (1)	0.04 %
54	https://psychologtern.blogspot.com/2022/10/blog-post_28.html	6 (1)	0.03 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

Дюдюнова Василина Костянтинівна

«РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ІНТЕГРОВАНОМУ КУРСІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Керівник - доктор педагогічних наук, професор Котелянець Н.В.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

– Сутність діяльнiсного пiдходу до навчання в початковiй школi

На сьогоднішній день освіта не стоїть на місці та перебуває в постійному розвитку. Актуальними стають такі способи проведення уроків, в яких буде невинний розвиток учнів, а також всі знання діти зможуть засвоїти в реальному житті. Якщо звернути увагу на сучасні дослідження, то вони показують, що найкраще засвоєння знань учнів відбувається під час практичної діяльності.

Говорячи про зародження та розвиток діяльнiсного пiдходу зазначаємо, що він виник в той період, коли ідеї та теорії цього пiдходу розвивалися і в психологiї. Займався цим дослідженням Л.Виготський.

Основоположником теорії діяльнiсного пiдходу став О.Леонтьєв, який зазначав, що діяльність може відбуватися за допомогою дій (рухи руками, ногами, пальцями), або ж за допомогою розумових дій.

Діяльнiсний пiдхiд в освітi розглядається як спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію. Отже діяльнiсний пiдхiд є таким способом організації освітнього процесу, коли основною є різнобiчна, активна, продуктивна, самостійна навчально-пiзнавальна діяльність дитини [21].

Аналізуючи історико-педагогічні джерела можемо констатувати, що поняття діяльнiсного пiдходу з'явилося пізніше, ніж його сутнісні характеристики. Так ще Я.Коменський в XVII ст. стверджував, що дитина привчається до навчання через діяльність [4, с. 107]. Ф.Фребель у XIX ст. заявляв, що дитина формується в процесі діяльності, тому навчання слід організувати через дію, працю і мислення. К.Ушинський діяльність вважав основою навчання і виховання, адже дитина потребує діяльності і втомлюється саме через одноманітність, а не через саму діяльність [13, с. 35].

Г.Атанов розкриває сутність діяльнiсного пiдходу як навчання діяльності, під якою мається на увазі саме освітня діяльність, котра вміщує в себе найрізноманітніші способи організації і активізації навчання, які відомі в педагогiцi [8, с. 23].

Б.Суєс і М.Шут діяльнiсний пiдхiд у навчанні розуміють як ефективний шлях забезпечення набуття знань, котрий характеризується дієвістю і є основою формування компетентностей [15, с. 120]. На думку О.Газман діяльнiсний пiдхiд має реалізовуватись через призму життєдіяльності кожної конкретної дитини, враховувати її інтереси, цінності і плани, що і є особистісно-діяльнiсним пiдходом [13, с. 25]. При діяльнiсному пiдході саме діяльність є засобом і умовою розвитку особистості. На думку прихильників діяльнiсного пiдходу, знання можна засвоїти під час їх використання, оперуючи ними під час діяльності. Так засвоєння знань буде відбуватись одночасно із опануванням способів дій. Діяльнiсний пiдхiд реалізується через життєдіяльність самого учня та всього, що стосується його життя (плани, ідеї, вчинки). Це виявляється в різноманітних формах діяльності, які прямо й опосередковано змінюють структуру особистості; що у свою чергу, прямо й опосередковано впливає на вибір видів й форм діяльності та її перетворення відповідно до потреб особистісного розвитку.

В початковiй школi діяльнiсний пiдхiд має реалізовуватись на наступних засадах: - відбувається індивідуальна діяльність кожного учня в зоні його найближчого розвитку; - засвоєння знань забезпечується як індивідуальний пошук дитини під керівництвом педагога; - вчитель реалізує освітній процес не з готовими знаннями і відповідями, а із рядом питань і проблем, які будуть розв'язуватись в спільній діяльності на уроці; - зовнішня мотивація молодших школярів переходить у внутрішню, коли учень сам захоче проявити активність у навчання, шукатиме шляхи самонавчання; - учень виступає як суб'єкт освіти [36, с. 6]. Педагогічні технології реалізації діяльнiсного пiдходу мають відповідати наступним критеріям: - показувати вищі результати навчання на відміну від традиційної організації навчання; - створювати умови для самореалізації; - не допускати фізичного і психологічного перевантаження [34, с. 50]. Варто зазначити, що діяльнiсний пiдхiд у навчанні передбачає:

1. зосередженість на розвитку особистості школяра;
2. врахування фізіологічних та психологічних особливостей школярів;
3. забезпечення наступності у навчанні;

4. створення бази для самостійного засвоєння та використання в подальшому знань, умінь, навичок, компетенцій та способів дій;
5. використання різноманітних організаційних форм, які впливають на успішність засвоєння матеріалу;
6. зміст освіти та способи закріплення учнями навчального матеріалу [3].

Реалізація діяльнісного підходу сприятиме забезпеченню умов, за яких в учнів будуть розвиватись самостійне мислення, аналіз, орієнтування в нових ситуація, пошук способів дій для розв'язання поставлених завдань.

Таким чином можна виділити основні теоретичні положення діяльнісного підходу: - діяльність та психіка - два нерозривні процеси; - розв'язання задач та ситуацій під час уроків використовується, як засіб та спосіб здійснення діяльності; - вся діяльність, яку виконує дитина є досвідом, що може передаватись з покоління в покоління, або ж бути отриманим на протязі життя; - навчання та виховання - це діяльності, які організували спеціально, щоб сприяти розвитку та формувати певні компетентності; - якщо у навчальній діяльності передається досвід, то така діяльність називається навчанням; - основним завданням вчителя є навчання учнів виконувати дії та планувати діяльність покроково; - вміння розв'язувати завдання різними способами дій - це основна мета навчання; - отримання та накопичення знань - це результат діяльності; - учень знає тоді, коли може використати ці знання, виконуючи певну діяльність; - стосовно діяльності, то знання це не ціль навчання, а засіб, який допомагає зрозуміти дії та готує до використання їх на практиці. [13, с. 18].

Діяльнісний підхід передбачає насамперед організацію предметно-практичної діяльності. Важливими умовами є гуманне ставлення до кожної дитини, такої, якою вона є. Цей підхід передбачає моделювання структури навчальної діяльності дитини, спрямованої на розвиток особистості як суб'єкта діяльності.

Протягом ХХ ст. у всіх педагогічних системах світу поступово відбувалася переорієнтація на суб'єкт навчання. Так, діяльнісний підхід переважає в більшості педагогічних систем та дозволяє спрямувати педагога, і сам навчальний процес до особистості дитини, створити сприятливі умови для розвитку та розкриття здібностей учня. Вказаний підхід орієнтує як на засвоєння знань, так й способів мислення та діяльності, на розвиток пізнавальних сил та творчого потенціалу особистості. Діяльність особистості в навчанні є основним чинником її розвитку та самовизначення.

Таким чином, ефективне набуття особистістю гностичного досвіду відбувається саме під час навчальної та пізнавальної діяльності, що дає підстави розглядати цей процес у його єдності - як навчально-пізнавальну, «... спеціальну діяльність, необхідну суспільству, спільну діяльність, форму співпраці дорослого та дитини, а головне - у межах якої здійснюються як пізнавальні процеси, так і соціалізація підростаючого покоління».[35, с. 50].

А.Нікітіна визначає діяльнісний підхід як організацію та управління цілеспрямованою навчально-виховною діяльністю особистості у загальному контексті її життєдіяльності - спрямованості інтересів, життєвих планів, ціннісних орієнтацій, розуміння сенсу навчання та виховання, особистісного досвіду в інтересах становлення суб'єктності дитини. [35, с. 83].

Таким чином, формування особистості дитини, набуття нею практичного досвіду відбувається в організації пізнавальної діяльності. Як зазначає Г.Пустовіт, важливий елемент діяльнісного підходу - навчальне завдання, вирішення якого вимагає від суб'єкта відкриття та освоєння у навчальній діяльності загального способу (принципу, закономірності) вирішення широкого кола проблем. Поставити навчальне завдання - означає ввести дитину в ситуацію, яка потребує орієнтації на загальний спосіб її вирішення та всіх можливих окремих та конкретних умов. [57].

Як зазначає В.Лозова, діяльнісний підхід у своїй переважній орієнтації на становленні суб'єктності вихованця порівнює у функціональному плані обидві сфери освіти - навчання та виховання: при реалізації діяльнісного підходу вони однаково сприяють становленню суб'єктності особистості. У той самий час діяльнісний підхід, реалізований у життєдіяльності конкретної особистості, враховує її життєві плани, ціннісні орієнтації та інші параметри суб'єктивного світу, за сутністю є діялісно-особистісним підходом. Тому цілком природно з метою розуміння його сутності виділення двох основних компонентів - особистісного та діялісного. [44]

В.Лозова підкреслює, діялісний підхід спрямований на те, щоб організувати діялісність суб'єкта, в якій він був би активним суб'єктом пізнання, праці, спілкування, свого розвитку та визначає діалектичну єдність особистісного та діялісного підходів у педагогіці. [44]

Отже, враховуючи значення активного, творчого перетворення дитиною дійсності на формування її особистості, діялісний підхід виступає одною із основних концептуальних основ організації освіти. Діялісний підхід ставить головною метою розвиток теоретичної свідомості суб'єкта, практика виступає основою, базою для застосування засвоєних наукових знань. Діялісний підхід спрямовує та активізує навчальну діялісність, що розглядається як активна цілеспрямована діялісність особистості із засвоєння знань, навичок та умінь, способів їх отримання, форм поведінки та видів діялісності.

Діялісний підхід спрямовано на формування основних видів діялісності - спілкування, пізнавальної та навчальної діялісності, як основ подальшого розвитку дитини. Діялісний підхід передбачає переорієнтацію навчання з традиційного засвоєння та запам'ятовування готових форм знань на діялісний процес їх отримання та функціонування; набуття дитиною у процесі освіти необхідних компетенцій, життєвого досвіду, цінностей, відносин.

З дидактичної точки зору діялісний підхід допомагає здійснити: - формування мислення через навчання діялісності; - вміння адаптуватися всередині певної системи щодо прийнятих у ній норм (самовизначення), - усвідомлена побудова своєї діялісності з досягнення мети (самореалізація); - адекватне оцінювання власної діялісності та її результатів (рефлексія); - формування системи культурних цінностей та її проявів в особистісних якостях; - формування цілісної картини світу, адекватної сучасному рівню наукового знання.

Отож, підсумовуючи, можна зазначити, що діялісний підхід дає нові можливості для вчителя, де він може вигадувати, творити, працювати на результат та успішність своїх учнів, формувати в школярів необхідні для життя способи дій. Тобто, діялісний підхід - це не лише сукупність методів та прийомів, які допомагають у навчанні, а частково - це філософія Нової української школи.

Діялісний підхід становить вихідну методологічну установку теорії навчання. Різні аспекти даного підходу розроблені в дослідженнях психологів і педагогів Л.Виготського, А.Леонтьєва, С.Рубінштейна, В.Давидова, Г.Цукіної, Н.Талізної та інших характеризуються такими положеннями: - у діялісності виявляються й розвиваються здібності учнів;

- при організації певного виду освітньої діялісності учнів формуються відповідні цьому виду здібності та якості особистості.

Ідея діялісного підходу в психології бере свої витоки з проблеми навчання. Сутність проблеми навчання, на думку В.Давидова, можна висловити так: «Чи можна за допомогою навчання та виховання сформувати в людини ті чи інші психічні здібності або якості, яких у нього не було?» [56].

Відмінності у тлумаченні діялісності пов'язані з поняттям людини, її функціями та роллю стосовно діялісності. Н.Талізіна зазначає:

«Принципова відмінність діяльнісного підходу від усіх попередніх полягає в тому, що аналізу піддається реальний процес взаємодії людини зі світом. Усі попередні підходи з цієї системи діяльності - «висмикували» окремі елементи, і, абстрагуючи їхню відмінність від системи, аналізували власними силами» [56].

Розглядаючи реальний навчальний процес, діяльнісний підхід у дидактиці дає можливість з'ясувати основні його компоненти, тобто структуру навчального процесу, що дозволяє досліджувати кожен елемент даного процесу та їхню взаємодію. Цей підхід до аналізу процесу навчання допомагає вчителю встановити вплив навчання на особистість учня. Відповідно до цього підходу, на думку психологів, в учнів повинні формуватися не тільки знання, а певні види діяльності, в яку знання входять як певний елемент. У цьому розуміння навчання має будуватися із врахуванням зони найближчого розвитку особистості, тобто необхідно орієнтуватися не на сьогоденний рівень розвитку, а на той, якого учень може досягти під керівництвом вчителя завтра. Основним структурним компонентом навчальної діяльності є навчальна задача, тобто мета, яка ставиться перед учнями у формі проблеми, завдання, що створює проблемну ситуацію, розв'язавши яку школярі опановують загальним способом дій для розв'язку широкого класу конкретних завдань. Навчальна діяльність формується у спільній роботі учнів із учителем. Спочатку все робить учитель: сам ставить навчальні завдання, створює необхідні навчально-пізнавальні ситуації, дає зразки дій у цих ситуаціях, показує процес виконання контролю та оцінки. Формування навчальної діяльності відбувається у тісній взаємодії з теорією поетапного формування розумових дій, розробленою П. Гальперінім та Н. Талізінною.

Говорячи про сутність і значення усвідомлення учнями своїх дій, психологи відзначають, що тоді учень розумітиме зміст того, що він засвоїв, усвідомлюватиме свій шлях пізнання, тобто форми свого мислення, хід його розвитку, що він може аналізувати як предмет свого вивчення, що лежить поза ним, але і свою думку він розглядає як об'єкт вивчення. Усвідомлення своєї ролі у процесі вчення, поява навчальної самосвідомості, є показником зрушень у розумовому розвитку.

1.2. Діяльнісний підхід як основа організації освітнього процесу в Новій українській школі

В системі сучасної освіти важливе місце займає початкова освіта. Вона повинна надати всі умови для розвитку здібностей та нахилів учнів, а також забезпечити підтримку протягом навчання. Головною метою Нової української школи є розвиток умінь самостійно ставити завдання, проєктувати алгоритми їх реалізації, здійснювати самоконтроль і самооцінку, навчатись безперервно протягом життя.

Опанувати всі ці навички здобувачам освіти допомагає впровадження в навчально-виховний процес педагогічна технологія діяльнісного підходу, яка об'єднує пошукову, проєктну та дослідницьку методики. Її основним призначенням є розвиток особистості учня шляхом освоєння ним не лише знань, умінь і навичок, а насамперед узагальнених методів навчання дій через цілеспрямовану, науково обґрунтовану організацію власної навчально-пізнавальної діяльності.

Діяльнісний підхід сприяє розвитку в учнів ключових компетентностей, здатності як до командної діяльності, так і виконання видів самостійної роботи. Діяльнісний підхід дозволяє реалізувати принцип зв'язку навчання із життям і тим самим формує ініціативну та активну позицію молодшого школяра, що робить його ефективним та цікавим способом організації освітнього процесу [50, с. 15].

Діяльнісний підхід передбачає не передачу учням знань в готовому вигляді, а таку організацію та керівництво педагогічним процесом, при якому учні вступо в процесі різних видів роботи приходять до знань. Саме, за словами П. Лернера, в процесі пошуку під час різноманітної діяльності учні оперують знаннями в різних ситуаціях, а нова інформація пов'язується з іншими знаннями та є частиною системи знань [49].

Такої ж думки притримуються і Т. Пушкарьова та О. Топузов, називаючи діяльнісним такий метод, коли учень не набуває знань у готовому вигляді, а здобуває їх сам у процесі власної навчально-пізнавальної діяльності. Науковці наголошують на тому, що діяльнісний підхід дає можливість проводити уроки так, щоб учні виконували повний комплекс універсальних навчальних дій самостійно [58, с. 109].

О. Савченко наголошує, що реалізація компетентнісного підходу ґрунтується на системно-діяльнісному підході. Власне це передбачає структура компетентності, «де основою є діяльність, а результатом є інтеграція знань, умінь, навичок, досвіду, цінностей особистості». На її думку, системно-діяльнісний підхід спрямований на інтегрований результат [51, с. 12-13].

П. Копосов в своєму навчально-методичному посібнику «Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів» також зазначає, що найбільш продуктивним в освітньому процесі НУШ може стати саме діяльнісний підхід. У діяльнісному навчанні дослідник виділяє такі характеристики:

- в процесі навчання забезпечується внутрішнє прийняття учнями мети та відбувається опора на їхні внутрішні мотиви; засоби навчання вибираються вчителем; - дії, як основний елемент діяльності, є варіативними, надається можливість індивідуального вибору; - результатом навчання є позитивні внутрішні особистісні зміни [39, с. 15].

Щодо формулювання специфіки діяльнісного підходу в початковій школі Т. Молнар визначає його наступні особливості:

власна навчальна діяльність учня організовується в його зоні найближчого розвитку;

вчитель пропонує дітям не готові відповіді, а питання, відповідь на які потрібно знайти у спільній діяльності; вчитель орієнтується не тільки на засвоєння знань, а й на формування узагальнених навчальних дій, розвиток умінь вчитися як головну фундаментальну компетентність [47, с. 78].

Досліджуючи питання «Упровадження діяльнісних форм навчання на уроках природознавства у початковій школі», А. Андрусенко розглядає поняття «діяльнісні форми» як форми організації процесу навчання природознавства, під час якого учні виконують навчальні дії, а діяльність, в свою чергу, виступає як зовнішній фактор розвитку у дитини пізнавального інтересу. У такому навчальному співробітництві учня і вчителя, функція педагога опосередкована і полягає в управлінні процесом навчання природознавства та створенні умов, які провокують учня до дій, в тому числі дослідницьких [51, с. 375].

Узагальнення педагогічного досвіду роботи за проєктом «Росток» Т. Пушкарьовою та О. Топузовим показало, що діяльнісний підхід може бути реалізованим на будь-якому навчальному курсі, і при застосуванні інтегративно-діяльнісної технології пасивна позиція дитини у процесі пізнання неможлива. За такої організації навчання кожен учень завжди має конкретне завдання, яке може бути колективним; про виконання цього завдання потрібно обов'язково прозвітувати; учні знають, що від діяльності кожного залежить якість виконання загального колективного завдання [58, с. 136]. На думку Р. Паркер та Б. Томсен діяльнісний підхід у школі характеризується таким поняттям як «агентність дитини», під яким розуміють наявність у дітей вибору та можливість приймати рішення щодо власного навчання. За діяльнісного підходу агентність виявляється в тому, що учні мають можливість ставити вчителю запитання, висловлювати власну думку; взаємодіють один з одним на основі колаборативного навчання; мають вибір в межах ретельно спланованих чітких завдань вчителя тощо [55, с. 12].

Р. Паркер та Б. Томсен в своїй книзі описують 8 підходів до викладання й навчання, або як їх називають автори, «інтегровані педагогіки» (в розумінні національної системи освіти - «методики» або «технології»), які вони вважають основами діяльнісного

підходу:

1. активне навчання, за якого учні залучені до процесу навчання, а особисті інтереси учнів використовуються для їхньої зацікавленості;
2. кооперативне (колаборативне) навчання, під час якого використовується взаємодія однолітків шляхом об'єднання учнів для виконання певного завдання;
3. емпіричне навчання, що передбачає набуття практичного досвіду, як у класі, так і поза його межами;
4. навчання через відкриття, за якого в учнів з'являється відчуття контролю над власним навчанням;
5. навчання на основі запитів дітей, під час якого частина навчальної роботи організовується навколо тем та відкритих питань, що висувуються учнями;
6. проблемне навчання, яке передбачає навчальну діяльність, що фасилітується вчителем навколо вирішення певних проблем, як правило, у невеликих групах;
7. проєктне навчання, основним результатом якого є створення проєкту, навколо якого організовується навчання;

8. педагогіка Монтесорі, за якої є важливою взаємодія між вчителем, дитиною і середовищем, а також практичне навчання, групова та парна робота, особистісно зорієнтоване навчання, відсутність конкуренції і зовнішніх заохочень чи покарань [55].

Ідеї Р. Паркера та Б. Томсен перекликаються з провідними засадами Концепції НУШ, яка націлює педагогів до застосування ігрових методів, проєктів, дослідів та експериментів, використання групової взаємодії та інтеграції в освітньому процесі тощо.

Так, багато науковців (Н. Ларіонова, Т. Пушкарьова, О. Савченко, Н. Стрельцова, О. Топузов) згодні з тим, що діяльнісний підхід у навчанні тісно пов'язаний з принципом інтеграції. В монографії Т. Пушкарьової та О. Топузова «Інтегративно-діяльнісна педагогіка» зазначено, що діяльнісна технологія дає можливість розвитку у дітей здібностей, які забезпечують їх успішність у різних аспектах життєдіяльності та наголошують на зв'язку діяльнісного підходу з принципом інтеграції у навчанні [58, с. 117]. Важливість застосування інтеграції в початковій школі обумовлена тим, що для дітей молодшого шкільного віку важливе цілісне сприймання об'єктів навколишнього світу. [30, с.12]. Таким чином, інтеграція є ефективним способом системного та структурованого викладу знань та формування наскрізних вмінь.

Одним з різновидом інтеграції у навчанні є проєктна діяльність. Працюючи над проєктом та створенням продукту школярі мають можливість отримання цілісного уявлення про предмет вивчення, процес чи явище, а також розвивають вміння планувати, порівнювати, узагальнювати, ухвалювати рішення, вирішувати проблеми, формувати комунікативні та організаційні навички. Під час роботи над проєктом відбувається застосування раніше засвоєних знань, набутого досвіду, використання способів діяльності тощо.

Проєктна робота, як правило, виконується в групах, а груповій організації пізнавальної діяльності надається важливе значення в Новій українській школі. Під час групової роботи відбувається взаємодія, розвиваються навички співпраці та співтворчості. Сама по собі робота в групах заснована на принципах діяльності, адже така організація навчання передбачає активність.

Разом з тим найбільшу значущість в початковій школі в межах впровадження діяльнісного підходу становить застосування ігрових методів навчання. Ще С. Рубінштейн називав гру усвідомленою діяльністю, а мотиви ігрової діяльності, переконував психолог, відображають безпосереднє ставлення особистості до оточуючого; значущість тих чи інших її сторін переживається в ігровій діяльності на основі безпосереднього ставлення до їх власного внутрішнього змісту [41].

Схожої думки був і Д. Ельконін, який визначав гру як діяльність, у якій відтворюються соціальні відносини між людьми поза умовами безпосередньо утилітарної діяльності [46].

П. Копосов у своєму навчально-методичному посібнику «Дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів» обґрунтував доцільність інтеграції навчальної та ігрової діяльності, «оскільки взаємовплив цих видів діяльності дає можливість комбінувати мотиви, цілі, дії та операції у процесі самої діяльності» [39, с. 45].

Навчально-ігрову діяльність П. Копосов вважає активною самостійною пізнавальною діяльністю учнів, яка керується вчителем та розгортається на основі гри і веде до реалізації дидактичних завдань. Науковець розглядає навчально-ігрову діяльність як складну цілісну систему, що відображає впорядковану сукупність взаємозв'язаних і взаємозалежних компонентів [39, с. 45]. Отже, діяльнісний підхід дає можливість організувати активну творчу діяльність молодшого школяра через гру, спостереження, дослідження, експерименти, проєкти, групову роботу та інтеграцію.

Дослідники пані Рейчел Паркер (Rachel Parker), старший науковий співробітник Австралійської ради досліджень у галузі освіти (Australian Council for Educational Research - Рада «ACER») і доктор Бо Ст'єрне Томсен (BoStjerneThomsen), керівник із питань досліджень «LEGO Foundation» під керівництвом Центру з питань творчості, гри й навчання «LEGO Foundation» виділяють п'ять характеристик діяльнісного підходу. Автори стверджують, що ефективні інтегровані педагогіки є: значущими, соціальними, активними, радісними та мотивуючими.

Значуща ознака полягає в актуальності і важливості інформації, означає зв'язок діяльності з практикою, середовищем та життєвим досвідом дитини. Учні мають усвідомлювати, що те, що вони вивчають, дозволить створити цілісну картину світу на основі здобутих знань, умінь та наявних бажань, дозволить вирішувати певні практичні завдання зараз і в майбутньому.

Значущий - це коли досвід і знання, що отримують учні вдома та в школі, доповнюють одне одного. Інтегровані педагогічні підходи є значущими, якщо вони розробляються з урахуванням відповідних важливих та захоплюючих вправ, компетентнісних завдань, проблемно-орієнтованих питань, дослідницьких проблем або проєктів, тобто тих завдань, які характеризуються самодостатністю, мають бути пов'язані з досвідом, життям і середовищем дитини, викликати інтерес і змушувати учнів дізнаватись більше. Значущість - це характеристика того, що знаходить відгук у дітей, і надає розуміння, що те, що вони роблять, допоможе вирішити певний виклик, а також поєднати знання, вміння, бажання в побудові цілісної картини світу, а не розфрагментованої на геометричні фігури, природу, кольори.

Соціальна ознака реалізується у командній роботі, коли діяльність відбувається в парах, групах, командах, взаємодії з педагогами, обміні думками, обговоренні ідей, спільному пошуку правильного рішення, підтримці один одного, спільній радості, домовленостях. Соціальна характеристика присутня тоді, коли учні працюють разом у парах, групах, командах, використовуючи навчальні стратегії, розроблені задля отримання максимальної користі від спільного навчання. Саме ця робота дозволяє кожній дитині стати активним учасником, а не пасивним спостерігачем. Дітям важливо ділитися думками один з одним чи з учителем, обговорювати ідеї, спільно шукати рішення на виклики, домовлятися, ділитися, шукати спільне, підтримувати один одного, радіти разом. Якщо навчання щоразу проходить у новому чи іншому оточенні, наприклад, на вулиці, під час прогулянки або в групі, яка працює над завданням чи експериментом, воно здатне розширювати мережу соціальних контактів та усунувати перешкоди між окремими особами та групами, що іноді виникають у звичній атмосфері класу. Такі можливості сприяють набуттю та розвитку таких комунікаційних, соціальних умінь і навичок для активного громадянства якомога до різноманітності, емпатії, участі.

Активна ознака передбачає фізичну і ментальну включеність в освітню діяльність, залученість всіх без винятку учасників освітнього процесу. Це відбувається, коли учні мають вибір - великий або незначний - щодо змісту або процесів, які стосуються їх навчання. Активна залученість виникає в той час, коли діти можуть як поклатися на інших школярів, так і підтримувати їх. Вона також з'являється в тому разі, коли вчителі, організовуючи роботу учнів, розвивають їх нові вміння й навички швидше на основі пропозицій і запитань, ніж тільки на основі вказівок.

Активна залученість охоплює три сфери особистості дитини - емоції і почуття, пов'язані з навчанням (емоційна сфера), поведінку і дії, пов'язані з навчанням (поведінкова сфера), а також пов'язане з навчанням мислення та осмислення (когнітивна сфера). Найбільш ефективні інтегровані методики викладання охоплюють всі три зазначені вище сфери особистості. Зацікавлені учні демонструють мотивацію і прихильність до навчання шляхом виходу за межі визначених цілей та очікувань.

Під активною характеристикою ми маємо на увазі ментальну включеність дитини у процес пізнання, у діяльність, у те, що відбувається навколо неї і з нею. Як би виразно і натхненно педагог не розповідав про хронологію біля дошки, це не гарантує того, що учень буде ментально залученим у процес. Дитині треба бути активним учасником процесу - обговорювати, спостерігати, шукати рішення, відповідати на питання, порівнювати, досліджувати і фіксувати результати своїх досліджень будь-яким цікавим для неї способом.

Це одна ознака діяльнісного підходу - мотивуюча - міститься в можливості пошуку різноманітних варіантів, перевірки різноманітних ідей і припущень без страху помилки, без вимоги єдиноправильної відповіді. При цьому учні мають можливість вивчати та досліджувати нові явища, робити спроби, експериментувати, переживати невдачі й розпочинати знову і знову з новими ідеями та припущеннями, шукати шляхи їх вирішення, мати право на помилку, не очікувати інструкцій і готових рішень від учителя. В той час, коли школярі діляться одним з одними ідеями, переглядають і змінюють своє мислення на основі роботи в групах, парах та командах, їх здібності розширюються та трансформуються. Коли педагог залучає дітей до пошуку, то процес навчання для них стає мотивуючим і гартує вміння не боятися помилитися. Саме тоді освітня діяльність стане мотивуючою.

Радісна ознака ґрунтується на твердженні, що успішність навчання залежить від почуття задоволення і радості від діяльності, бо якщо учням цікаво, і вони включені в діяльність, зростає мотивація, цілеспрямованість, креативність і наполегливість. Радісним стає навчання, коли учні отримують позитивний досвід взаємодії з однолітками та вчителями. В результаті школярі мають власний вибір та можливість втілювати його у життя, одержуючи навчальний та життєвий досвід у різних ситуаціях, визначають своє ставлення до змісту навчання, відчувають здатність і впевненість щодо власного навчання. Діяльність для дитини має бути радісною. Відчуття радості генерує у них здатність сконцентрувати увагу, критичне мислення, уміння бути цілеспрямованими і активно включеними в процес навчання. Почуття радості активує хімічний процес вироблення в організмі нейромедіатора допаміна. Саме допамін відповідає за наполегливість, когнітивну діяльність, вміння перемикає увагу, мотивацію, а якщо рівень допаміну є недостатнім, учень відчуває перенапругу і стрес, сповільнюється і загальмовується когнітивні процеси, обмежується рухова активність, з'являється стомлюваність, зниження уваги. Зазначені п'ять характеристик є чіткими орієнтирами для педагога, які допомагають вибудовувати взаємодію з дітьми у діяльнісному підході. Ці п'ять характеристик не обов'язково мають бути усі відразу присутніми щохвилини і на кожному кроці, у кожній активності, вони можуть бути виражені по-різному, а ступінь вираженості чергуватися, але ключовим є їхня присутність [55].

Ключовою цитатою діяльнісного підходу можуть бути слова ірландського драматурга і політичного діяча Дж.Б.Шоу: «Єдиний шлях, що веде до знань, - це діяльність» [52].

Технологія діяльнісного підходу сприяє індивідуалізованому навчанню, що дозволяє учням розвивати свої таланти та здатності, реалізувати свій творчий та інтелектуальний потенціал, демонструючи високий рівень знань. Очевидно, що такий підхід не тільки робить уроки цікавими, а є більш ефективним у засвоєнні знань та набутті досвіду, сприяє успішній реалізації в житті.

Відповідно до Державних стандартів початкової загальної освіти, основними принципами її удосконалення є створення умов для всебічного розвитку кожної особистості, гуманітаризація, демократизація освіти, вибір загальнолюдських цінностей, формування компетентної особистості. Впровадження технології діяльнісного навчання сприятиме реалізації цих та інших завдань. Діяльнісний метод забезпечує активне включення учнів в роботу, де всі компоненти контролю виконуються самими учнями, сприяє комфортному психічному стану учнів та педагогів, зменшуючи конфлікти в класі та створюючи сприятливі умови для підвищення загальнокультурної підготовки, дає можливість самостійному пошуку розв'язання завдань і досягнення успішних результатів. **Він не руйнує традиційну систему освіти, а трансформує її для досягнення нових освітніх цілей.**

Суть діяльнісного підходу полягає у розвитку особистості через освоєння різних способів дій. Діяльнісний метод є фундаментом для формування вміння «самостійно вчитися». Сукупність компетенцій у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що сприяє набуттю знань, визначається як ключова здатність у навчально-виховному процесі та називається компетенцією "вміння вчитися".

Озброєння учнів загальними способами дій - це надійний шлях до самонавчання, самовдосконалення та вміння вчитися протягом життя. Тому набуття компетентності "вміння вчитися" є основним завданням для тих, хто навчається.

Впровадження та реалізація Концепції НУШ, Державного стандарту початкової освіти з використанням діяльнісного підходу дає можливість успішної педагогічної діяльності, де учень займає активну позицію, а його діяльність є основою, засобом і умовою розвитку особистості. **Реалізація діяльнісного підходу в Новій українській школі передбачає створення комфортного психологічного середовища, розвиток пізнавальної активності, гуманізації та орієнтованості на особистість кожного учня з урахуванням його індивідуальних можливостей.**

Діяльний підхід є однією з основних методологій, яка використовується для організації освітнього процесу в Новій українській школі (НУШ). Підхід спрямований на активну участь учнів у цьому навчанні, що дозволяє їм не тільки здобувати знання, але й розвивати навички та компетенції, необхідні для життя в сучасному суспільстві.

Аналізуючи наукову літературу, можна відмітити, що більшість науковців вважають, що головна відмінність діяльнісного підходу виникає в тому, що він створює сприятливі умови для навчання учнів з високим рівнем знань. **Основна його специфіка - це залучення всього класу до пізнавальної активності, адже:**

- перед початком роботи ставиться чітка мета та створюється мотивація;
- засвоєння нових знань залежить від навчальних дій молодших школярів;
- самостійну роботу перевіряють самі учні за допомогою методів самооцінки та самоконтролю.

При впровадженні діяльнісного підходу в освітнє середовище Нової української школи ключовим моментом є планування та проведення уроків, включаючи такі етапи:

1. Організаційно-змістовий аспект: активне включення учнів у діяльність, стимулювання бажання працювати. Вчитель може використовувати позитивні побажання, пропонувати учням побажати успіхів один одному та створювати позитивний настрій перед початком роботи.
2. Актуалізація знань: повторення необхідного матеріалу, виявлення можливих труднощів у роботі кожного учня, постановка проблемної ситуації. Учням пропонується самостійно знайти рішення протягом короткого часу, записуючи відповіді на дошці.
3. Постановка проблеми (ситуація інтелектуального розриву): спільно з учнями уточнюються індивідуальні та колективні труднощі, визначаються їх причини, формулюється тема та мета уроку.
4. Побудова проекту виходу із труднощів: вибір методів та способів управління навчально-пізнавальною діяльністю. Учні спільно обдумують та обговорюють різні варіанти відповідей, обирають оптимальний варіант, фіксують його вербально та знаково. Вчитель може використовувати діалог, що спрямований на діяльність, а також організувати групову або парну роботу під час обговорення.
5. Первинне закріплення (розв'язування типових завдань з коментуванням): вирішення типових завдань з коментуванням учнів, сприяє успішному розумінню та запам'ятовуванню навчального матеріалу.
6. Самостійна робота з самоперевіркою (самоконтроль і самооцінка): учні самостійно виконують завдання нового типу та здійснюють їх самоперевірку, порівнюючи з еталоном. Ця активність сприяє формуванню аналітичних вмінь молодших школярів, таких як виявлення та виправлення помилок, оцінка власної діяльності. Така едукативна кооперація дозволяє створити емоційно позитивну атмосферу на уроці із включенням школярів у ситуацію успіху та мотивуючи їх до подальшої пізнавальної діяльності.
7. Повторення (включення знань у систему сформованих компетентностей): вчителю слід підбирати завдання, які дозволяють учням молодшого шкільного віку тренувати раніше вивчений матеріал і включати його у сформовані компетентності.
8. Навчальна рефлексія: на цьому етапі фіксується нове правило (алгоритм), а також організовується самооцінка учнями початкових класів своєї навчальної діяльності [42].

Одним із важливих завдань сучасної української школи є оволодіння учнями загальних способів діяльності, вмінь поєднувати різні види її та будувати наступність при вирішенні навчальних, практичних та пізнавальних завдань. Тому при плануванні роботи варто врахувати можливість варіативності:

- використання поетапності (репродуктивні способи дій);
- частково пошукову діяльність, в якій учні зможуть відтворювати послідовність;
- продуктивну діяльність для застосування здобутих знань у нових ситуаціях;
- створення алгоритму для розвитку самостійності, активності та творчої діяльності [45].

Впровадження системно-діяльнісного підходу забезпечує ефективність **освіти за такими показниками: 1. надання результатам освіти соціального та особистісно-значущого характеру; 2. забезпечення більш гнучкого та надійного закріплення знань учнями**, що дозволяє їм самостійно просуватися у обраному напрямку;

3. можливість диференційованого навчання із єдиною структурою **теоретичних знань; 4. значне підвищення мотивації та інтересу до навчання в учнів;**

5. створення умов для загальнокультурного та особистісного розвитку, що забезпечує лише успішне засвоєння знань, умінь та навичок, але й формування цільної **картини світу та компетентностей у будь-якій галузі пізнання** [21].

Діяльний підхід спричинює зміну загальної освітньої парадигми, що виражається у переході:

1. від цілі шкільного навчання як засвоєних знань, умінь та навичок до формування вмінь вчитися;
2. від стихійного навчання **учня до стратегії його цілеспрямованого організованого та планомірного розвитку;**
3. **від ізольованого вивчення системи наукових понять, що становлять зміст навчального предмета, до включення змісту навчання в контекст рішення важливих життєвих завдань;**
4. **від індивідуального засвоєння знань до визнання вирішальної ролі навчального співробітництва у досягненні навчальних цілей.**

1.3. Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Мета інтегрованого курсу «Я досліджую світ» полягає в розвитку учнів початкових класів через формування цілісного світогляду та засвоєння досвіду минулих поколінь. Це досягається шляхом надання учням комплексу знань про природу, суспільство, цінності та методи дослідницької діяльності, які допомагають їм розв'язувати практичні завдання. Також курс спрямований на підготовку учнів до розуміння складності навколишнього світу, розвиток їхньої пізнавальної допитливості та інтересу до вивчення різних наукових дисциплін.

Досягнення мети **інтегрованого курсу «Я досліджую світ»** здійснюється через вирішення таких завдань:

1. **сформувані в учнів елементарні поняття про навколишній світ на основі єдності та взаємозв'язку його складових елементів;**
2. **дати первинне уявлення про систему цінностей, соціально прийнятні норм поведінки та норм безпечної поведінки в соціальному середовищі, про екологічну культуру;**
3. **підготувати здобувачів освіти до подальшої освіти в галузі навколишнього світу в межах суспільних та природничих дисциплін і сформувані в них прагнення пізнавати навколишній світ самостійно** [10].

Інтегрований курс «Я досліджую світ» є інноваційним проектом і має кілька особливостей. По-перше, він інтегрує кілька освітніх галузей відповідно до програм ОУСавченко (**природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна**) та РШшияна (**природнича, технологічна, інформаційна, соціальна та здоров'язбережувальна, громадянська та історична, частково мовно-літературна та математична**). По-друге, курс передбачає використання активних методів навчання, зокрема інтерактивних технологій, проєктного навчання, технологій розвитку критичного мислення та кооперативного навчання. По-третє, **компетентнісне навчання** включає **формування ключових та предметних компетентностей, визначених Державним стандартом початкової освіти.**

Інтегрований підхід **передбачає об'єднання різних навчальних предметів у один комплексний курс, що дозволяє учням сприймати інформацію як взаємопов'язану систему.** Це **дозволяє скоротити час на вивчення окремих тем і уникнути дублювання матеріалу з різних предметів.** Такий підхід також стимулює **молодших школярів будувати зв'язки між різними дисциплінами та використовувати знання з різних галузей.** Оскільки **світ** складається з цілісної картини, **а не з окремих елементів, інтегроване навчання заохочує дітей бачити загальну картину світу та** встановлювати взаємозв'язки між дисциплінами. Це підвищує ефективність навчання, зменшує навчальне навантаження на учнів і підвищує їх мотивацію.

Застосування інтегрованого підходу у **викладанні курсу «Я досліджую світ»** має кілька переваг. По-перше, це підвищує ефективність уроків та збільшує інформаційне **наповнення.** По-друге, **інтегрований підхід** стимулює інтерес до навчального курсу, сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, **креативності та нестандартного мислення.** По-третє, **цей підхід** дозволяє глибше опанувати **навчальний предмет,**

зрозуміти його сутність, встановити зв'язки з реальним життям і використовувати здобуті знання на практиці [1].

Враховуючи зазначені **переваги, можна зробити висновок, що використання інтегрованого підходу до викладання курсу «Я досліджую світ» у початковій школі сприяє формуванню цілісних зв'язків між окремими об'єктами**, що забезпечує глибоке, всебічне та ґрунтовне вивчення найважливіших понять і явищ навколишнього світу. Інтегрований підхід дозволяє молодшим школярам збільшити інформаційне наповнення уроків, **розвиває інтерес до навчального матеріалу, стимулює творчість та нестандартне мислення, а також вчить** використовувати набуті знання на практиці.

Наступний науковий підхід викладання предмету «Я досліджую світ» - компетентнісний. Він **передбачає, що навчальний процес має** бути спрямований на формування у учнів компетенцій, які дозволять їм не лише засвоїти конкретний матеріал, а й зрозуміти, як застосовувати його у різних життєвих ситуаціях. Одним із головних завдань **компетентнісного підходу є підготовка учнів до життя в сучасному світі, де вимоги до людей** стають все більш складними і високими.

При викладанні курсу за **компетентнісним підходом, потрібно визначити ті компетенції, які є найбільш важливими для успішної адаптації учнів до сучасного життя. Під час навчання важливо створювати ситуації, які** допоможуть учням застосовувати набуті знання та навички у реальному житті. Наприклад, викладання інтегрованого курсу може сприяти розвитку критичного мислення, коли учні **аналізують інформацію з різних джерел та** роблять висновки.[50, с15].

Крім того, компетентнісний підхід сприяє здатності учнів до самоорганізації та самовдосконалення. Викладання курсу за цим підходом має бути спрямоване на створення умов для розвитку у учнів навичок самостійної роботи, уміння **організувати свій час та здійснювати пошук необхідної інформації.**

Учні, які вивчають курс «Я досліджую світ» за компетентнісним підходом, активно долучаються до навчального процесу, оскільки їх цікавить **не лише отримання нових знань, але й** розвиток навичок, корисних для життя. Цей підхід дозволяє їм досліджувати світ, ставити запитання, шукати відповіді та вирішувати проблеми в різних контекстах. Внаслідок цього **вони стають більш самостійними, креативними та готовими до життєвих викликів. Крім того, компетентнісний підхід** допомагає учням розвивати свою особистість і відчувати відповідальність за власне навчання та розвиток.

Таким чином, компетентнісний підхід **у викладанні курсу «Я досліджую світ» сприяє** формуванню в учнів компетенцій, необхідних для успішного функціонування у сучасному світі. Це включає **не лише академічні знання, а й такі розумові та практичні навички, як критичне мислення, проблемне та творче мислення, самостійність, комунікація, соціальна та етична компетентність, здатність до співпраці та тимчасового лідерства.**

Це один важливий підхід, який передбачено при вивченні курсу «Я досліджую світ», - діяльнісний. За визначенням О.Пасічник, **діяльнісний підхід - «персоналізація педагогічної взаємодії, яка передбачає відмову від рольових масок, адекватне включення особистісного досвіду (почуттів, переживань, емоцій, відповідних до них дій і вчинків)»** [56].

Діяльнісний підхід базується на активній діяльності учнів, **що дозволяє їм самостійно здобувати знання та досвід. Викладання курсу «Я досліджую світ»** за діяльнісним підходом передбачає створення учнями власних проєктів, досліджень та експериментів, **що сприяє активному засвоєнню матеріалу та розвитку** творчих здібностей.

Діяльнісний підхід також включає персоналізацію **педагогічної взаємодії, що означає відмову від рольових масок та адекватне включення особистісного досвіду учнів,** таких як почуття, переживання та емоції. Це створює більш особистісно орієнтований навчальний простір, **де учень відчуває себе комфортно та вільно для** самовираження, що підвищує позитивний настрій і мотивацію до навчання.

Цей підхід до викладання курсу «Я досліджую світ» розвиває у учнів такі важливі навички, як планування, організацію та координацію своїх дій, критичне мислення та рефлексію, а також навички роботи в команді. Він дозволяє глибше зрозуміти зв'язки між різними аспектами світу, формуючи цілісне бачення дійсності та розвиваючи уяву.

Таким чином, діяльнісний підхід є важливим елементом у навчанні молодших школярів, сприяючи формуванню компетентних та творчих особистостей. Він забезпечує активне залучення учнів до навчального процесу, дозволяє їм планувати та прогнозувати свої дії і досягнення, регулювати свої вчинки та прагнути до їх покращення, а також обирати найбільш оптимальні засоби досягнення навчальних цілей. Цей підхід розвиває учнівську самостійність і творчість, що є важливими компетенціями у сучасному світі.

Тематичне навчання - це цілеспрямований процес інтеграції змісту навчального матеріалу з різних дисциплін навколо певної теми.

Н.Божко зазначає, **що освіта має розглядатися крізь призму** цілісної картини, а не окремих навчальних дисциплін, тому **предметні кордони часто зникають, якщо вчитель спонукає учнів будувати зв'язки між дисциплінами,** опираючись на знання та **уміння з різних областей у межах однієї теми**[6]. М.Пристинська та Н.Большакова вважають, що **тематичне навчання «забезпечує формування в молодших школярів цілісної картини світу, здатності сприймати предмети та явища різнобічно, системно, емоційно, сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування»** [50].

Тематичний підхід **до викладання курсу «Я досліджую світ»** передбачає організацію **навчального матеріалу за тематикою, що відповідає інтересам та потребам учнів. Учні зосереджуються на вивченні конкретної теми, яка об'єднує знання з різних предметів,** забезпечуючи їх більш повне сприйняття. Це дозволяє забезпечити єдність навчального процесу і врахувати різноманітні потреби учнів.

Вивчаючи одну тему, учні мають можливість розглядати її з різних точок зору, використовуючи інтегрований підхід до навчання. Таким чином, тематичний підхід забезпечує глибоке засвоєння матеріалу, розвиток критичного мислення та творчих здібностей.

У викладанні курсу «Я досліджую світ» можна виділити ще один науковий підхід- дослідницький. Він являє собою **спеціально організовану форму самоосвіти для молодших школярів, яка має бути цікавою, доступною та корисною.** Цей підхід залучає учнів до активного процесу пізнання, де вони самі стають дослідниками **свого навколишнього світу. Під час викладання за дослідницьким підходом учні здобувають знання та навички не лише через теоретичні матеріали, а й через власні дослідження, спостереження та експерименти.**

Впровадження дослідницького підходу дозволяє молодшим школярам розвивати ключові та предметні компетентності, уміння дискутувати, шукати та використовувати здобуті знання, **розвивати допитливість, цікавість, нестандартне мислення та самокритичність,** планувати дії та співпрацювати з іншими. Цей підхід допомагає розвивати навички, які будуть корисними в майбутньому, допомагаючи в навчанні та житті загалом.

Педагогічна стратегія, яка раніше базувалася на наслідувальних механізмах у **розвитку пізнавальних процесів молодших школярів та передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю і корекції, зараз доповнюється мультисенсорним підходом.** Це спонукає учнів до дослідницької поведінки, сприяє сприйняттю **ними властивостей і якостей предметів та явищ природного і соціального оточення,** та орієнтує їх на пошукову діяльність.

Так, у **типовій освітній програмі (під керівництвом О.Савченко) під час реалізації програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ»**

передбачається впровадження завдань дослідницького характеру: дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно?), дослідження-спостереження (Як воно діє? Що відбувається? Для чого призначене?), дослідження-пошук (Чому? Яким чином? Із чим пов'язано?). Використання дослідницького підходу в навчанні **інтегрованого курсу «Я досліджую світ»** є ефективним засобом розвитку творчого мислення та підготовки **молодших школярів до життя в сучасному світі** [29].

Уже з початку шкільного навчання велику вагу приділяється дослідженню, яке є складнішою формою вивчення природи, оскільки воно передбачає визначення особливостей об'єктів у штучних умовах, створення спеціальних умов для проведення досліду та вміння порівнювати його результати з природними умовами.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає практичне оволодіння певними знаннями та навичками у безпосередній діяльності. Уроки повинні сприяти активізації допитливості та радості від пізнання, формувати відповідальне ставлення до природи та навколишнього середовища. Екскурсії та уроки на свіжому повітрі реалізують не лише дидактичні завдання, а й сприяють соціокультурному розвитку дитини та формуванню її емоційного інтелекту.

Практичне спрямування уроків інтегрованого курсу передбачає відпрацювання учнями певних здоров'язбережувальних навичок та умінь, мотивацію на здоровий спосіб життя та розв'язання навчальних і життєвих ситуацій. Уроки мають включати різноманітні види діяльності, що спрямовані на формування ціннісного ставлення до життя та здоров'я.

В результаті такого підходу формується глибоке розуміння предметів, розвивається допитливість та інтерес до вивчення **навколишнього світу, а також розвиваються ключові компетентності, необхідні для успішного** життя в майбутньому.

Отже, нова українська школа акцентує увагу **на компетентнісній моделі освіти, яка враховує особисті здібності та інтереси учнів.**

Використання наукових підходів (інтегрований, компетентнісний, тематичний, діяльнісний, дослідницький) має потужний потенціал для розширення знань учнів у процесі викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ», надаючи можливості для поглиблення знань, розвитку різних умінь та навичок і використання їх у практичній діяльності.

Висновки до першого розділу

Таким чином, відмітимо, що знання не існують самі по собі, вони створюються і застосовуються в процесі навчання. Учень стає справжнім суб'єктом навчання, якщо активно бере участь у навчально-пізнавальній діяльності. Навчання на основі виконання і засвоєння різних видів діяльності перетворюється в активний навчально-пізнавальний процес, який переміщує акцент з інформування учня на самооволодіння знаннями і навичками в процесі учіння. Можливість такого навчання забезпечує діяльнісний підхід.

У наукових працях відомих психологів та педагогів діяльнісному підходу до навчання надається значна увага. Науковці розглядають його як **спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію.**

Діяльнісний підхід сприяє розвитку в учнів умінь самостійно ставити завдання, проектувати алгоритми їх реалізації, здійснювати самоконтроль і самооцінку, навчатись безперервно протягом життя, що є головною метою Нової української школи.

Головне в реалізації технологій діяльнісного методу навчання полягає не в тому, щоб учень знав більше, а в тому, щоб він умів пізнавати, здобувати необхідні знання, вміло застосовувати їх у житті, в роботі, в будь-яких ситуаціях [1].

Широке поле по впровадженню діяльнісного підходу має **інтегрований курс «Я досліджую світ»**. Він спрямований на підготовку учнів до розуміння складності навколишнього світу, розвиток їхньої пізнавальної допитливості та інтересу до вивчення різних наукових дисциплін. І досягнення мети курсу здійснюється через вирішення низки завдань, серед яких розвиток дослідницьких навичок і умінь, оволодіння методами пізнання природи, виховання активної життєвої позиції, **уміння дотримуватись правил і застосовувати соціальні навички в різних видах діяльності, створення комфортних умов для** самореалізації молодших школярів, їх самовираження та самоідентифікації.

Діяльнісний підхід **до викладання курсу «Я досліджую світ»** розвиває у учнів такі важливі навички, як планування, організацію та координацію своїх дій, критичне мислення та рефлексію, а також навички роботи в команді. Він дозволяє глибше зрозуміти зв'язки між різними аспектами світу, формуючи цілісне бачення дійсності та розвиваючи уяву.

Таким чином, діяльнісний підхід є важливим елементом у навчанні молодших школярів, сприяючи формуванню компетентних та творчих особистостей. Він забезпечує активне залучення учнів до навчального процесу, дозволяє їм планувати та прогнозувати свої дії і досягнення, регулювати свої вчинки та прагнути до їх покращення, а також обирати найбільш оптимальні засоби досягнення навчальних цілей.

РОЗДІЛ II.

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ІНТЕГРОВАНОМУ КУРСІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

2.1. Аналіз передового педагогічного досвіду з впровадження діяльнісного підходу в початковій школі

Шлях європейської інтеграції України потребує глибоких змін суспільної свідомості у ціннісному та діяльнісному вимірах. З підписанням Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти та науки України і **TheLEGOFoundation** загальну середню освіту України увійшло **нове осмислення діяльнісного підходу як наскрізного, екосистемного, інтегративного, який поєднуватиме в собі активне та кооперативне навчання, експериментальне навчання та навчання керованих відкриттів, навчання за запитом, проблемне та проєктне навчання, а ігрові методи стали** одними з провідних стратегій педагогічної діяльності.

Діяльнісні методи навчання та викладання ставлять учнів у центр освітнього процесу, забезпечують їх суб'єктність проти пасивного сприймання інформації - «простого запам'ятовування». Вони покращують розуміння та збереження школярами інформації, забезпечують розвиток їх когнітивних та метакогнітивних умінь, зокрема таких наскрізних умінь, як: **розв'язувати проблеми, критично та системно мислити, приймати рішення, оцінювати ризики тощо.**

При цьому важлива роль відводиться вчителю як педагогу-дизайнеру, партнеру, що полягає в тому, щоб дати можливість учням отримати **знання не в готовому вигляді, а шляхом пошуку, дослідження, активного включення, експерименту, спілкування і взаємодії,** пропонування власних ідей і бачення, уміння аргументувати думку.

За словами Лілії Гриневич, «суспільство повинно зрозуміти, що через вчителя ми будуємо нову школу і нове ставлення до дітей» [17]. **Сучасний вчитель має здійснювати особистісно орієнтований та компетентнісний підхід, забезпечувати управління освітнім процесом, враховуючи його психологічний аспект.**

Група вчених провела емпіричне дослідження щодо впровадження діяльнісного підходу до **навчання та окреслення кола супроводжуваних його проявів** серед педагогів з різних регіонів України [16].

Результати дослідження вчених показують, що на думку більшості вчителів (72% педагогів), **впровадження принципів та методів діяльнісного підходу в навчальному процесі відбувається на середньому рівні, періодично. Водночас 7% учасників опитування відзначили про його недостатність.** Головними ознаками діяльнісного підходу педагоги вважають **розвиток у дітей ключових компетентностей, наскрізних умінь; розвиток активної пізнавальної діяльності учнів, здобуття учнями знань у самостійному пошуку; спонування учнів до самостійної творчої роботи; застосування знань на практиці, практико-орієнтоване навчання; основа організації навчання в НУШ; всебічний розвиток дитини завдяки різноманітним видам її діяльності; застосування ігрових та дослідницьких методів навчання; групова (командна) робота; навчання через вирішення життєвих проблем; співпраця вчителя та дитини.**

Серед діяльнісних методів навчання, які найчастіше використовуються в навчальному процесі були зазначені такі: проєктна робота (32%), дослідницька робота (21%); ігрові методи, розвивальні та навчальні вправи з LEGO (21%); проблемні завдання (16%); дискусії (12%); методи розвитку критичного та креативного мислення (9%); екскурсії, мандрівки та спостереження (7%); руханки, динамічні хвилинки (4%); квести, кроссенси (2%).

Ставлення педагогів до діяльнісного підходу та діяльнісних методів навчання виявляється в усвідомленні особистої цінності, значущості для них. Так, для майже 65% вчителів діяльнісний підхід надає нові можливості, ресурси для цікавого, захопливого освітнього процесу як для учнів, так і для педагогів; для 41% він сприяє розвитку їх креативності; для 14% він дає змогу змінити свою роль у навчанні, стати партнером для учнів; 12% опитаних метод стимулює до професійного розвитку, пошуку нових ідей у викладанні, інструментів самоосвітньої діяльності учнів; 10% педагогів він змушує більш усвідомлено ставитись до своєї педагогічної діяльності, аналізувати хід навчального заняття, рівень пізнавальної активності учнів, особливості їх групової взаємодії, командної роботи; для 7% такий підхід активізує рефлексію не тільки професійної діяльності, але і життєдіяльності в цілому.

Отримані результати дослідження вказують на позитивне ставлення українського вчительства до впровадження діяльнісних методів в практику роботи школи, засвідчують розуміння необхідних умов для їх практичного застосування, **підтверджують за даними самооцінки наявність необхідних професійних умінь для ефективного використання відповідних методик в освітньому процесі.**

Так, вчителька початкових класів Тульчинського ліцею No2 Лиса Світлана Яківна (Вінницька обл., Тульчинський р-н, м. Тульчин) впроваджуючи діяльнісний підхід в практику роботи педагогічної школи переконана, що головною задачею є організація такого навчання, щоб учні могли знайдену інформацію використовувати в різних життєвих ситуаціях. Вчителька підбирає методи, які вчать робити самостійний вибір, враховують індивідуальність кожного учня[43].

На своїх уроках вчителька навчає учнів самостійності у пошуку інформації, розвиває критичне мислення вихованців, інтерпретацію, прогнозування, навчає давати оцінку різним джерелам інформації.

На думку педагога, завдання вчителя постає в тому, щоб донести дітям не лише важливість знань, а й уміння ними користуватися. А тому велику увагу приділяє навчанню учнів **створювати освітній продукт як результат спільної діяльності.**

Лиса С.Я. ділиться досвідом **застосування форм та методів діяльнісного підходу** уже з перших днів дитини в школі. Так, на початку навчального року для злагодженої роботи учні класу колективно створюють власні правила класу. І хоч вони візуально в естетичному плані, можливо, і програють фабрично виготовленим, або знайденим в мережі Інтернет, але це правила обговорені, створені, прийняті кожним у класі, а тому є важливими і обов'язковими для дотримання. Учні відчувають співпрацю з колективом, активність у житті класу чи школи, повагу до себе і до інших, розуміють, як можна вирішити конфліктну ситуацію.

На уроках Світлана Яківна широко застосовує методи розвитку критичного мислення, кооперативного та активного навчання, емпіричні дослідження. Вчителька ділиться досвідом застосування методів навчання за основі запитів. Адже питання дітей є самодостатніми, провокуючими і значущими для учнів. Таким виявилось питання «Як народжується вареник?» Воно дало поштовх для подальшого дослідження та практичної діяльності. Учні не лише дізналися про різноманіття української традиційної кухні, а й спробували себе в ролі кухарів.

Впроваджуючи діяльнісний підхід, С.Лиса застосовує **проєктне навчання. Значущі проєкти, на думку педагога, вимагають постійної залученості, дослідницької діяльності та співпраці, постановки амбіційних завдань та високих очікувань щодо результативності.** В такій роботі вчителька співвідносить себе не з розповідачем, а стає помічником та інструктором для учнівства, «менеджером з навчання».

Працюючи на проєкті, учні протягом тривалого часу виконували дослідження здорового способу життя своєї родини: збирали інформацію, пов'язану з корисним харчуванням, фізичною активністю, режимом дня тощо. А результати своєї дослідницької діяльності були оформлені в лепбуки «Аспекти здоров'я».

Лиса С.Я. переконана, що суть **діяльнісного методу не в тому, щоб учень знав більше, а щоб умів** знаходити та оволодівати необхідними знаннями, застосовувати їх у життєвих ситуаціях.

Вчителька початкових класів Селидівської загальноосвітньої школи No2 (Донецька обл., м. Селидово) Налескіна Альвіна Віталіївна працює над реалізацією проблеми «Формування пізнавальної активності молодших школярів» і намагається творчо, по-новому розв'язувати актуальні завдання сучасної освіти, які спрямовані на соціалізацію особистості та практичну спрямованість навчання[48].

Вчителька працює за програмою НПП «Інтелект України» і для розвитку пізнавальної активності в роботі застосовує методи діяльнісного підходу. За допомогою вправи «Маски» її вихованці уже в 1 класі навчилися розв'язувати рівняння, а в 2 класі могли складати алгебраїчні та арифметичні задачі на заданий вид.

Учні Налескіної А.В. працюють з синельними паличками, мікроскопом, досліджують магнітне та електричне поля. Альвіна Віталіївна зазначає, що це лише початок дослідницької діяльності учнів, підготовка до більш серйозної роботи.

Традиційно в 3-4 класах вчитель проводить «Фестиваль учнівських проєктів», на якому діти навчаються представляти та захищати свої роботи.

Вчителька початкових класів Дніпровської гімназії No5 Дніпровської міської ради Папуша Світлана Іванівна ділиться своїм досвідом впровадження діяльнісного підходу на уроках в початковій школі. І вона переконана, що **ефективна навчальна праця учня починається тоді, коли він сам захоче пізнавати, виявляти власну активність. Така позиція в навчанні дає можливість досягати високих результатів** [54].

Учні Світлани Іванівни є активними учасниками проєктної роботи. За її словами, вони самостійно розподіляють ролі та завдання, **із задоволенням шукають потрібну інформацію в додатковій літературі, інтернет-ресурсах. Так, при вивченні теми «Рослини», учні обрали діяльність, яка була їм до вподоби. Дехто шукав інформацію про рослину, хтось малював будову рослини, інший складав кросворд, загадки. Знаходили літературні твори, де згадується та, чи інша рослина.**

Педагог вважає важливим те, що продукти дитячої діяльності **завжди знаходять місце у класі на видному місці. Це стимулює учнів робити більше, цікавіше, старанніше, адже кожен бачить, що його особистий внесок є важливим для всіх.**

Особливу увагу вчителька надає проведенню дослідів, дослідженням та спостереженням за природою. Вона залучає учнів як до короткотривалих досліджень, які організовуються в класі, так і до довготривалих, які діти проводять вдома з батьками. Однією з таких

діяльностей стало пророщування рослин. **Учні залюбки ділилися своїми враженнями з педагогом та** однокласниками, фотографували на телефони.

В своїй роботі Папуша С. організує для дітей квести з виконанням різних завдань. Під час такої роботи школярі повинні самоорганізуватись та виконати завдання чи вирішити проблему без допомоги вчителя. І тут важливо вміти домовлятися, приймати спільне рішення, підтримувати одне одного.

Вчителька початкових класів Радивилівського ліцею No1 (Рівненська обл., Радивилівський р-н, м. Радивилів) Юрковська Ольга Миколаївна ділиться досвідом застосування діяльнісного підходу на уроках інформатики в початкових класах. Вона стверджує, що **суть діяльнісного підходу пов'язана з діяльністю, як засобом становлення і розвитку індивідуальності. Тобто, у кінцевому результаті такої організації освітнього процесу народжується не робот, навчений діяти за певними алгоритмами, а особистість, яка програмує і конструює різні види діяльності, що задовольняють потреби в її саморозвитку та самореалізації.** І вчитель впевнена, діяльнісний підхід - це **не сукупність окремих освітніх технологій чи методичних прийомів. Це методологічний базис, на якому будуються різні системи навчання зі своїми технологіями, прийомами** та особливостями. На переконання педагога, **необхідними засадами діяльнісного підходу є введення дітей у зміст нового навчального матеріалу шляхом відкриття знань, а не їх** подання, створення на уроці **умов для використання інформації, здобутої** за межами класу, активізація пізнавальної діяльності через застосування проблемно-пошукових методів[66].

У своїй педагогічній діяльності вчителька практикує застосування на уроках нестандартних прийомів, сучасних активностей. Так, на перших уроках заром з учнями виробляються спільні правила та рутини. **До уроків вчитель вводить кінезіологічні вправи, ігри, енерджайзери, колективні творчі справи та проєкти, віртуальні подорожі та екскурсії для налагодження емоційного зв'язку в класі.**

З метою формування вміння оцінювати свій навчальний досвід Юрковська О.М. застосовує прийом «Хвилина на роздум», коли дітям пропонується записати власні думки, пов'язані з ключовим словом уроку, з подальшим обговоренням. А прийом «Передбачення» пропонує учням висловити свої припущення **про те, чого ще не знають** відповідно теми уроку. **Під час актуалізації знань або на етапі рефлексії** вчитель використовує прийом «Старт-фініш»: у першому стовпчику «**Старт**» **на початку вивчення нового матеріалу** учні фіксують свої припущення щодо теми уроку, а в **другому «Фініш»** - занотовують **свої міркування щодо результатів проведеного експерименту, дослідження.** Така робота **сприяє розвиткові вміння прогнозувати події, співвідносити відомі і невідомі факти, висловлювати свої думки, аналізувати й порівнювати,** здійснювати висновки.

З метою налагодження дистанційного навчання Ольга Миколаївна організує навчання за технологією «Перевернутого класу», під час якого певний обсяг теоретичного матеріалу опановується самостійно вдома, а **наступного уроку в класі співпрацюють у групах, дискутують,** доводять свою точку зору та поглиблюють знання.

За переконанням Юрковської **діяльнісний підхід - один із провідних у сучасній початковій школі.** Адже оволодіння дитиною способом діяльності - це її ситуація успіху. І для того, щоб знання стали результатом власних пошуків дитини, треба організувати ці пошуки, скерувати діяльність учнів, стимулювати їх до пізнавальної активності та **вчити їх самостійно здобувати знання.**

Над реалізацією проблеми «**Діяльнісний підхід як основа організації освітнього процесу в початковій школі**» працює вчителька початкових класів Олександрівського ліцею No2 Олександрівської селищної ради Дюдюнова Тамара Андріївна (Кіровоградська обл., Кропивницький р-н, смт. Олександрівка). Вона впевнена, що найважливішим напрямом в роботі початкової школи є діяльнісний підхід. Це **спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самовдосконалення, самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і** творчу реалізацію [24].

Керуючись принципами діяльнісного підходу Дюдюнова Т.А. прагне, щоб кожен вихованець став активним учасником пізнання, праці, спілкування. Для досягнення своєї мети вчителька використовує методи розвитку критичного мислення, інтерактивної взаємодії, евристичних досліджень, організацію навчання через ігрові та пошукові форми роботи. Навчальний процес учнів здійснюється на уроках через співпрацю в малих групах та парах. Такий підхід до організації діяльності навчає учнів колективної комунікації, розвиває навички командної роботи, стимулює кожного учасника освітнього процесу до співпраці, адже вони знаходяться не перед вчителем, а серед рівних. На уроках вчителька практикує методичні прийоми «Групування», «Читання з передбаченням», «Сенкан», «ЗаХід», «Фішбоун», «Кола Вена».

Т.Дюдюнова переконана, що навчання має бути нерозривно пов'язане з практичною діяльністю дітей. Тому уроки природничого спрямування включають в себе проведення дослідів, спостережень, досліджень, підтвердження чи спростування теорій. Традиційно її вихованці восени висаджують цибулини гіацинтів, щоб навесні подарувати матерям. Таким способом, готуючи подарунок найдорожчим людям, діти дізнаються умови проростання рослин, способи розмноження, вплив світла, води тощо.

Дослідницькій діяльності та проведенню експериментів вчителька надає великого значення. В її класі організовуються тематичні дні хімії, біології, історії чи географії. Для дітей педагог підбирає цікаві практичні завдання, які при виконанні стають яскравим видовищем. Такі завдання пробуджують активність дітей, змушують шукати пояснення побаченому та спонукають до подальшої пізнавальної діяльності.

Дієвим методом організувати пізнання через дію Тамара Андріївна вважає роботу з конструктором Lego. **Lego-технологія, на думку педагогині, цікава тим, що об'єднує в собі елементи гри та експериментування, дає можливість молодшим школярам у формі пізнавальної гри дізнатися багато важливих ідей і розвинути** наскрізні вміння.

Включити учнів в процес активного пізнання вчительці допомагають ігрові методики. Так, працюючи з молодшими школярами Тамара Андріївна застосовує ігри для розвитку моторики, уваги, пам'яті. Для старших пропонує завдання в ігрових форматах для розвитку логічного мислення, стратегічного планування. Це можуть бути пошукові ігри, квести, Web-квести, ігри на орієнтування на місцевості тощо.

Дюдюнова Т.А. у своїй діяльності практикує проведення STEAM-уроків, STEAM-тижнів. Під час таких занять **в центрі уваги знаходиться не вчитель, а практичне завдання, яке потрібно дослідити чи вирішити. Учні ж вчаться розв'язувати практичне завдання шляхом проб і помилок.**

Одним із таких проєктів став STEAM-тиждень «Як козаки по сіль їздили», під час проходження якого учні дізналися і про історичне минуле краю, і про користь і шкоду солі, провели дослід з розчинності солі та вплив кількості солі на утримання яйця на поверхні води, побували на екскурсії в соляній кімнаті, зібрили зразки різних солей, обрахували час, за який чумаки в давні час могли привезти сіль, позначили на карті України родовища солі, змоделивали та виготовили рухомий транспорт та створили портрет козака із солоного тіста.

Наступного року історія про козаків знайшла продовження в STEAM-тижні «Як козаки папір шукали». Школярі досліджували властивості паперу, випробовували інтернет-рецепти «таємного» письма, створювали комікс, збирали колекцію паперу та долучилися до рециклінгу паперу, виготовили свій власний папір з макулатури. Результати своїх досліджень, експериментів та творчих робіт учні оформляють у лепбуки.

Отже, підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що діяльнісний підхід впевнено входить в освітнє середовище, **дозволяє**

здобувачам освіти отримувати інтелектуальний досвід, як результат практичної діяльності, мотивує їх знаходити рішення практичних завдань, розвиває соціальну взаємодію та взаємонавчання, забезпечує успішний розвиток власних когнітивних навичок, творчої активності кожної дитини. Діяльнісний підхід об'єднує сучасні досягнення психології та методики викладання, спрямований на розвиток особистості, на розгортання процесів самовдосконалення, насамперед шляхом засвоєння універсальних навчальних дій, уміння вчитися. **Головне в реалізації технології діяльнісного методу навчання полягає не в тому, щоб учень знав більше, а в тому, щоб він умів пізнавати, здобувати необхідні знання, вміло застосовувати їх у житті, в роботі, в будь-яких ситуаціях.**

2.2. Технології провадження діяльнісного підходу в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»

Сучасні реформи шкільної освіти вимагають таких форм організації навчального процесу, **які сприятимуть постійному розвитку особистості та забезпечать перехід навчання від набуття знань до справжнього розвитку вмінь.**

Чинні шкільні навчальні програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» демонструють направленість змісту на здобувача освіти, пропонують різні демонстрування, екскурсії, міні-проекти, дослідницькі роботи, лабораторні дослідження, домашні експерименти та інші заходи практичного спрямування. Основним надбанням дитини має стати досвід реалізації певної діяльності.

Основною формою діяльності молодших школярів, як відомо, є гра. У грі діти ефективніше засвоюють навчальний матеріал, використовують безліч вмінь одночасно, навчаються спілкуватися, проявляють креативність. **Ігровий досвід є оптимальним способом залучення дітей і до навчальної діяльності. Тому доцільним є поєднання діяльнісного і ігрового підходів в освітньому процесі початкової школи взагалі та у вивченні курсу «Я досліджую світ» зокрема.**

Основними характеристиками діялісно-ігрового підходу є активність учнів, їх **вмотивованість, соціальне включення, значущість та емоційність. Активність дитини відображає її включеність в освітній процес. «Коли дитина занурена самостійно ініційовану справу, а розумова діяльність зосереджена виключно на цій справі, поприбудь-яке відволікання, ми отримуємо значні переваги для навчання» [55, с. 23]. Зацікавлена грою дитина є мотивованою, вона шукає можливості, експериментує, «відкриває» нове, заглиблюється в освітній процес. Під час ігрової діяльності дитина соціально взаємодіє з іншими дітьми, вчиться спілкуватися, доводити свою думку, приймати оптимальні рішення. У грі діти використовують вже набуті знання і вміння, а також розширюють їх, доповнюючи наявний досвід. Важливими дитячими емоціями, що переважають над іншими, коли дитина включена у гру, є зацікавленість та радість, що позитивно відображається на формуванні вмінь впоратися з проблемою чи стресом у житті.**

Ігрові технології стали невід'ємною частиною сучасних освітніх тенденцій. Вміле їх застосування педагогом робить навчальний процес цікавим для вихованців, а також створює необхідні умови для засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Із сучасних навчальних ігор можна виокремити ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри тощо (Додаток А).

Ігри-вправи. Такі вправи включають **кросворди, ребуси, вікторини** та подібні завдання. Ігрові вправи на уроках «Я досліджую світ» допомагають зробити навчання більш інтерактивним і захоплюючим. Вони сприяють активізації мислення, розвитку комунікативних навичок та засвоєнню знань.

Наприклад, учні складають кросворди або ребуси на основі теми уроку (наприклад, природні явища, тварини, рослини). В процесі такої діяльності відбувається закріплення знань, розвиток логічного мислення.

Під час виконання вправи-гри «Екологічний детектив» діти об'єднуються в групи і отримують завдання знайти і вирішити «екологічну проблему» (наприклад, забруднення водойми, знищення лісу).

А в грі «Хто я?» кожен учасник отримує картку з назвою рослини або тварини, не показуючи іншим. Завдання - ставити запитання, на які можна відповісти «так» чи «ні», щоб вгадати, хто вони. Метою вправи є закріплення знань про природу, розвиток навичок формулювання запитань. Гра «Погода»: учні об'єднуються в групи і створюють міні-репортажі про погоду в різних порівняннях (наприклад, влітку, взимку). Кожна група повинна представити свої спостереження. Таким чином розвиваються навички спостереження, навчання про кліматичні зміни.

У грі «Відкрий світ» учнівство отримує загадки або питання про різні країни, культури, традиції. Діти повинні знайти відповіді, працюючи в командах.

Цікавою та пізнавальною буде гра «Пізнай свій край», коли школярі створюватимуть карту свого регіону, позначаючи на ній природні ресурси, пам'ятки, цікаві місця. А потім презентують свою карту класу.

На етапі рефлексії можна запропонувати гру-вправу «Словникова гра», під час якої діти отримують терміни з теми уроку і повинні пояснити їх значення, використовуючи малюнки або міміку.

Ігрові елементи уроку роблять навчання більш захопливим. Окрім того, учні краще запам'ятовують матеріал, коли вони активно залучені в процес.

Ігрові вправи - це чудовий спосіб зробити уроки «Я досліджую світ» більш інтерактивними та ефективними.

Ігрова дискусія. Дискусія в ігровій формі стимулює учнів до активного обміну думками, допомагаючи розвинути критичне та аналітичне мислення. Учні вчать висловлювати свою думку, слухати інших, аргументувати свої позиції та конструктивно відповідати на заперечення.

Дискусія в ігровому форматі заохочує співпрацю, командну роботу та спільне прийняття рішень, допомагає зробити навчання більш інтерактивним та ефективним.

Ігровий формат дозволяє учням проявляти креативність у підходах до вирішення проблем або представлення своєї точки зору.

Для учнів початкової школи на уроках «Я досліджую світ» можна запропонувати дискусії на теми, які є близькими до їхнього досвіду і викликають інтерес. Наприклад, «Чому потрібно берегти природу?» Учні можуть обговорити важливість охорони навколишнього середовища, способи захисту тварин, рослин і водних ресурсів.

Або «Як дружити з однолітками?» - тема соціальної взаємодії і добрих відносин у класі. Школярі можуть обговорювати, що таке дружба, чому важливо підтримувати один одного, і як вирішувати конфлікти мирно.

Дискусія «Що корисніше: домашня їжа чи їжа з кафе?» про здорове харчування, порівняння користі різних продуктів та обговорення, чому варто звертати увагу на те, що ми їмо.

Під час дискусії «Як техніка допомагає людям?» учнівство може поділитися своїми думками про роль сучасних технологій у житті (телефони, комп'ютери, побутова техніка) і обговорити як це полегшує повсякденні завдання.

Діти можуть обговорити причини зміни пір року, а також як це впливає на природу, погоду та наше життя, взявши участь у дискусії «Чому змінюються пори року?»

Така ігрова діяльність не лише сприятиме розвитку критичного мислення та комунікативних навичок, але й допоможе учням краще зрозуміти світ навколо.

Ігрова ситуація має у своїй основі проблемну ситуацію. **Зорієнтована ігрова ситуація на встановлення зв'язку теорії і практики з теми, що вивчається: вміння аналізувати, робити висновки, приймати рішення у нестандартних ситуаціях. Ігрова ситуація сприяє посиленню емоційно-психологічного стану, збуджує внутрішні стимули до навчальної роботи, знімає напругу, втому.** Так, при вивченні теми «Світ на стрічці часу» можна стати уявним мандрівником у часі, а ознайомлюючись з темою «Історія матеріалів» можна організувати гру з розподілу різних речей для утилізації[22].

Рольові ігри на уроках «Я досліджую світ» є ефективним інструментом для активного та інтерактивного навчання. Використання цього методу має ряд переваг. А саме: рольові ігри сприяють підвищенню зацікавленості, оскільки діти беруть активну участь у навчальному процесі, виконуючи різні ролі та вирішуючи практичні завдання. В такій діяльності дитвора використовують уяву для того, щоб «вжитися» в певні ролі. Це допомагає розвивати креативність, критичне мислення та здатність мислити поза шаблонами.

Рольові ігри дозволяють застосувати на практиці вивчені концепції та факти. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу, оскільки діти не просто слухають, а й самостійно проживають навчальну ситуацію. А також дозволяють учасникам змодельовати різні життєві ситуації, з якими вони можуть зіткнутися у повсякденному житті, такі як спілкування з однолітками, взаємодія з природою, рішення екологічних проблем тощо.

Можна навести приклади використання рольової гри. Екологічна гра «Врятуємо природу»: Діти можуть грати ролі природоохоронців, вчених або звичайних жителів міста, які обговорюють шляхи збереження довкілля та вирішення екологічних проблем.

Гра «Моя родина»: Кожен учень грає роль члена сім'ї (мама, тато, дитина, дідусь тощо), обговорюючи щоденні справи, розподіл обов'язків та сімейні цінності.

«Мандрівка по країнах»: Учні грають ролі мандрівників або мешканців різних країн, розповідають про звичаї, культуру та особливості природи в різних частинах світу.

Цікавою рольовою грою стане «Подорож у музей». В ній головна роль відводиться «екскурсоводу», інші учасники - «відвідувачі», «касир», «доглядач» тощо. Для гри обирається музейний напрямок та готуються «експонати», для прикладу, картини. Під час гри «екскурсоводом» проводиться віртуальний тур для «відвідувачів». Після пояснень «екскурсовода» «відвідувачам» надається право ставити уточнюючі питання.

Рольові ігри роблять навчання більш захоплюючим і інтерактивним, сприяючи розвитку ключових компетентностей та кращому засвоєнню матеріалу.

Особливої уваги як форми діяльнісного методу заслуговує ділова гра. Вона спрямована на формування в учнів навичок аналізувати конкретні ситуації на практиці та ухвалювати рішення, на розвиток творчого мислення, а саме - здатність висвітлити проблему, оцінити ситуацію, висунути варіанти рішення і, проаналізувавши ефективність кожного, обрати оптимальний варіант[22].

Ділова гра на уроках «Я досліджую світ» - це метод навчання, який моделює реальні життєві ситуації та допомагає учням застосовувати отримані знання на практиці. Вона передбачає імітацію певних професійних або суспільних ролей, а також вирішення проблем у змодельованих умовах.

Основна мета ділової гри - розвивати в учнів навички прийняття рішень, аналітичне мислення, комунікацію та співпрацю.

Суть ділової гри в тому, що учні потрапляють у змодельовану ситуацію, яка імітує реальне життя або роботу (наприклад, керування містом, ведення бізнесу, вирішення екологічних проблем). Вони мають аналізувати умови, обговорювати можливі шляхи вирішення та приймати рішення. Кожен учень або група учнів виконує певну роль (наприклад, міський голова, представник екологічної служби, фермер). Це допомагає розвивати відповідальність і лідерські якості, а також розуміння різних професій або сфер діяльності.

У процесі ділової гри учні повинні вирішувати проблеми, приймати рішення та нести за них відповідальність, що формує аналітичне мислення та вміння працювати з інформацією. Діти працюють в команді, обговорюють свої ідеї, шукають компроміси та навчаються слухати інших. Це сприяє розвитку навичок ефективної комунікації.

Як прикладом ділової гри може стати «Екологічний комітет», в якому учні виступають в ролі членів комітету з охорони довкілля. Вони мають вирішити, як зменшити забруднення у вигаданому місті або селі, запропонувати плани з утилізації відходів та збереження природних ресурсів.

У грі «Місто майбутнього» групи учнів проєктують ідеальне місто, враховуючи екологічні, економічні та соціальні аспекти. Вони повинні узгодити різні ідеї та створити план розвитку міста.

Гра «Фермерське господарство» пропонує учасникам стати фермерами, які планують, що вирощувати на своїй фермі, як доглядати за тваринами та як забезпечити сталий розвиток свого господарства.

Ділова гра допомагає учням зрозуміти реальні проблеми і виклики, з якими вони можуть стикнутися в майбутньому, і розвиває важливі соціальні та когнітивні компетенції. Це релетиція професійної діяльності, яка дає змогу практично відтворити будь-яку ситуацію до мети, простежити процедуру створеної ситуації в динаміці, побачити її зсередини.

Нова роль педагога полягає в організації та обладнанні відповідного освітнього середовища та спонуканні дитини до пізнання та діяльності. Концепція Нової української школи передбачає застосування впочатковій школі ігрової технології LEGO. Сама назва **LEGO** складається з двох слів - «Leg» і «Godt», що з датської мови перекладається як «добре грати» або «захоплююча гра».

На сьогоднішній день **LEGO-педагогіка є однією з** найпопулярніших і поширених освітніх систем, яка використовує тривимірні моделі реального світу та ігрове середовище для навчання та розвитку дітей. LEGO-конструювання допомагає учням розвивати комунікативні навички, вміння взаємодіяти з іншими, приймати самостійні рішення, а також розкриває їхній творчий потенціал, здібності **до конструювання, моделювання та елементарного програмування.** Воно сприяє розвитку **логічного мислення, мотивації до вивчення наук** і формує цілісне розуміння навколишнього світу. LEGO-конструктор стимулює одночасну роботу думок і рук учня, допомагає втілювати ідеї в життя, фантазувати й будувати, даючи можливість бачити результати своєї праці. Це дозволяє навчатися через гру[25]

У рамках навчання на уроках «Я досліджую світ» педагоги можуть застосовувати LEGO для моделювання реальних ситуацій. Діти створюватимуть моделі тварин, будівель, транспорту, меблів та професійної діяльності різних спеціалістів, що допоможе закріпити наочні образи та сюжети, сформує стійкі знання, навички та зв'язне мовлення. Особливості LEGO-конструктора дозволять дітям реалізовувати власні ідеї у своєму темпі, побачити результат роботи та створять простори для гри. Це допоможе учням через пізнавальні ігри засвоїти важливі ідеї та розвивати навички, необхідні в майбутньому (Додаток Б).

LEGO також допоможе учням під час уроків утворити моделі, наприклад, карту держави або прапори країн. Вони можуть використовувати свої знання для конструювання тематичних споруд, які будуть використовуватися під час інших уроків. LEGO-споруди стануть у пригоді учням у сюжетно-рольових іграх, наприклад, при вивченні правил дорожнього руху або поведінки в школі. Вчителям **рекомендується створювати проблемні ситуації під час конструювання, які учні можуть вирішувати самостійно або в групах.**

Однією з форм **LEGO-технології є гра «шість цеглинок»,** що використовує набір з шести різнокольорових деталей. Ця технологія реалізує **ігрові та діяльнісні методи навчання у Новій українській школі** [25]

Основними цілями використання LEGO на уроках є пробудження інтересу учнів до навчального процесу і змісту навчання. Завдання педагога - зацікавити учнів знаннями, використовуючи цікавий і змістовний навчальний матеріал, який пропонують LEGO-технології, зокрема гра «шість

цеглинок».

Технологія «Шість цеглинок» є одним із ефективних інструментів для використання на уроках "Я досліджую світ" у початковій школі. Ця технологія дозволяє поєднувати гру з навчанням, розвиваючи у дітей критичне мислення, увагу, творчість та комунікативні навички.

Ця технологія використовує набір із шести LEGO-цеглинок різних кольорів (червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного та синього). Кожна вправа з цими цеглинками спрямована на розвиток когнітивних і практичних навичок учнів через різноманітні короткі ігрові завдання.

За допомогою набору LEGO DUPLO можна вивчати поняття та здійснювати класифікацію та аналіз учнівством. Наприклад, учитель може попросити дітей побудувати за допомогою цеглинок різні конструкції відповідно до певних категорій: «живі - неживі», «велике - мале», «кольори» тощо. Під час виконання завдань, які вимагають створення симетричних або дзеркальних конструкцій, використовуючи шість цеглинок, в дітей формується просторова уява. «Шість цеглинок» є чудовим способом тренування уваги та зорової пам'яті. Наприклад, під час такої вправи: вчитель показує дітям певну конструкцію з шести цеглинок на кілька секунд, після чого учні мають відтворити її з пам'яті.

На уроках ЯДС можна використовувати «Шість цеглинок» для створення моделей тварин, будівель або інших об'єктів, що відповідають тематиці уроку. Для прикладу, після вивчення теми «Сезони» діти можуть побудувати щось, що асоціюється в них з літом або зимою.

Одним з видів використання LEGO DUPLO на уроках є побудова вежі, коли учням пропонується дати відповіді на серію запитань у тестовому вигляді. Кожна відповідь до конкретного запитання позначена відповідним кольором. Дітям необхідно обрати правильну відповідь та взяти цеглинку відповідного кольору, перейти до наступного запитання. Таким чином, із правильних відповідей-кольорів утворюється вежа, яку учнів демонструють, піднявши її вгору.

Технологія «Шість цеглинок» є потужним інструментом для розвитку ключових навичок учнів початкової школи на уроках «Я досліджую світ».

Вона дозволяє поєднувати пізнавальну діяльність з грою, сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних та творчих здібностей, а також робить навчання цікавим і різноманітним. Завдяки цій технології діти не лише набувають нові знання, а й розвивають навички, необхідні для подальшого життя.

Розкриваючи питання ігрових технологій, не можна оминати таке поняття як гейміфікація. Це один із сучасних напрямків засвоєння інформації та навчання. Включає в себе застосування типових **елементів ігрового процесу (підрахунок балів, змагання між гравцями, наявність правил гри) в інших** галузях діяльності з метою заохочення до взаємодії.

Для успішного процесу навчання, взаємовигідної, швидкої комунікації учні та педагоги повинні говорити однією мовою, яку умовно можна назвати «інформаційною». Це відносно новий тренд в освітній сфері, перехід на програмно підтримуваний ігровий принцип в здобутті знань. Гейміфікація - це процес додавання ігрових елементів або механіки гри до навчального процесу.

Головна ідея гейміфікації полягає в тому, що учні найкраще навчаються, коли їм ще й весело. А ще краще, коли у них є цілі й можливість отримати визнання та винагороди за досягнення цих цілей. Це дозволяє зробити процес навчання цікавішим та захопливішим, що своєю чергою сприяє кращому залученню учасників.

Гейміфікація ґрунтується на природному бажанні змагатися. Ігрові елементи задовольняють людську потребу в конкуренції та досягненні успіху. Вони стимулюють активність і залученість у процес, мотивуючи учасників старанніше працювати. Учасники прагнуть перевершити тих, хто має вищі результати, піднятися в рейтингу або здобути нову нагороду. Причому винагорода не обов'язково має бути матеріальною - важливу роль відіграє психологічний аспект перемоги та відчуття власної переваги.

Гейміфікація забезпечує високий рівень індивідуалізації навчального процесу та конфіденційність при роботі з комп'ютером. Вона сприяє підвищенню уваги, ефективності та майстерності. Конкурентні ігри мотивують учасників прагнути до перемоги. Учні самостійно опановують більшу частину матеріалу, вчаться на власних помилках, тобто здобувають знання через практичний досвід.

Використання гейміфікації на уроках «Я досліджую світ» дозволяє зробити навчання цікавим і захоплюючим, що особливо актуально для молодших школярів, які легко сприймають навчання через гру.

Основними елементами гейміфікації є **наявність оціночної шкали з чіткими критеріями оцінювання всіх видів активностей здобувачів; інструментарій для підрахунку кількості балів, що визначає значущість (прогрес чи регрес) окремого гравця або команди; відкритий доступ для гравців з відстеженням можливостей для переходу на новий рівень; врахування кількості спроб для вирішення завдань для об'єктивності оцінювання; мобільність у віртуальному чи фізичному середовищі.**

Тому на уроках ЯДС за правильно виконані завдання з природознавства учень також може отримувати бали. А в кінці тижня учасники з найбільшою кількістю балів отримують «медалі дослідника». Учні можуть «підніматися» на нові рівні або здобувати нагороди за досягнення певних цілей. Наприклад, учень, який виконав серію досліджень про тваринний світ, отримує звання «Експерт тварин» і піднімається на новий рівень - «Захисник природи». Або ж за виконання серії уроків на тему «Збереження природи» учень може отримати віртуальний значок «Захисник планети».

Для гравців створюються завдання або міні-квести, які учні повинні виконати, щоб досягти певної мети. Для прикладу, учні отримують завдання знайти інформацію про певну екосистему або розв'язати «екологічну проблему» в рамках уроку. Учні можуть об'єднуватися у команди, щоб спільно виконувати завдання або брати участь у змаганнях.

Прикладом використання гейміфікації на уроках «Я досліджую світ» стане квест «Дослідник планети»: школярі вирушають у віртуальну подорож планетою, виконуючи завдання, пов'язані з різними природними зонами (ліс, пустеля, океан). Кожен виконаний квест додає їм бали, а в кінці вони отримують звання «Головного дослідника».

В «Екологічному марафоні» протягом місяця учні виконують різні завдання, пов'язані з охороною природи, отримуючи за кожне виконане завдання бали. Ті, хто накопичує найбільше балів, стають «Еко-чемпіонами». Метою такої активності є розвиток екологічної свідомості та формування відповідального ставлення до природи.

Угрі «Таємниці Землі» учням пропонуються різні рівні (загадки, головоломки, вікторини) на теми, пов'язані з географією, природними явищами, кліматом. Для проходження кожного рівня вони мають дати правильні відповіді на запитання. В процесі відбувається поглиблення знань про структуру Землі, кліматичні зони, природні явища.

У змаганнях «Космічні відкриття» діти виконують завдання про космос, зірки, планети. За кожне правильне рішення вони набирають бали, і ті, хто зібрав більше балів, отримують звання «Космічного дослідника».

Гейміфікація робить навчання більш привабливим та ефективним, допомагаючи учням не лише здобувати знання, але й розвивати навички критичного мислення, вирішення проблем та взаємодії з іншими.

Сучасна початкова освіта спрямована не тільки на передачу знань про навколишній світ, але й на формування універсальних навичок у особистісній, комунікативній, пізнавальній та регуляторній сферах, що дозволяють організувати самостійну навчальну діяльність.

Використання інтерактивних методів навчання під час уроків відкриває перед учителем нові можливості, зокрема в покращенні міжособистісної

взаємодії через зовнішній діалог під час опанування навчального матеріалу. Взаємодія між учнями в групі неминуча, і те, як ці стосунки складатимуться, значною мірою впливає на їхню успішність у навчанні.

Впровадження інтерактивних форм та методів навчання на уроках «Я у світі» для початкових класів варто починати з простих прийомів, таких як «Мозковий штурм» та «Коло ідей», і поступово переходити до складніших, наприклад, «Діалог» і «Метод моделювання ситуацій» [7]. Використання інтерактивних методів на уроках «Я досліджую світ» активізує розумову діяльність молодших школярів, сприяє розвитку їхньої пам'яті, уваги, появи та логічного мислення, а також навчає працювати в команді. Це заохочує дітей до навчання, формує їх мотивацію до здобуття знань, вчить давати чіткі й лаконічні відповіді, слухати інших і шанобливо ставитися до думок однокласників. Також розвивається вміння спілкуватися в колективі, товаришувати та допомагати.

Застосування інтерактивних вправ потребує від педагога вдумливого та розумного підходу в залежності від віку дітей та відповідно до етапів уроку.

Виконання інтерактивного завдання є основною частиною уроку, що займає приблизно 50-60 % часу. Таким видом завдання може стати вправа «**Займи позицію**», спрямована на поляризацію думок стосовно певної проблеми. Застосовується на початку дискусії. В різних місяцях класу прикріплюються три аркуші з написами: «За», «Проти», «Не знаю». **Оголошується проблемне питання. Наприклад: «Чи потрібні в природі плазуни?»** Учні обирають для себе позицію та утворюють групи біля відповідного напису. **Учитель пропонує обґрунтувати своє рішення. Після викладу різних точок зору запитують у дітей, чи не змінив хто-небудь своєї думки і чи не хоче перейти до іншого напису. Цей метод доцільно використовувати при розгляді питань з екологічного виховання. Наприклад, може бути поставлене таке запитання «Миша польова - це корисна чи шкідлива тварина?», «Омела - корисна чи шкідлива рослина?», «Чи корисне явище дощ?».**

Актуальною для включення в навчально-пізнавальну діяльність є вправа «**Акваріум**». Вона передбачає роботу однієї групи, тоді як інші учні спостерігають за процесом її діяльності, а потім аналізують її ефективність та результативність. Наприклад, під час вивчення теми «Охорона природи в Україні» вчитель може запропонувати групі визначити заходи по охороні навколишнього середовища. «**Фішбоун**» - вправа для структурного аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Схеми «**Фішбоун**» являє собою графічне зображення, яке дозволяє наглядно продемонструвати визначені в процесі аналізу причини конкретних подій, явищ, проблем і відповідні висновки або результати досліджень. В залежності від вікової категорії учнів, бажання і фантазії учителя схема може мати горизонтальний або вертикальний вигляд. Для молодшого шкільного віку більш природня форма риби - горизонтальна. Після заповнення разом з учнями можна намалювати фігуру вздовж скелету і загадати бажання, щоб золота рибка і надалі допомагала вирішувати будь-яку життєву проблему.

Схема включає в себе основні чотири блока, представлені у вигляді голови, хвоста, верхніх і нижніх кінцівок. Зв'язуючи ланкою виступає основна кістка або хребет риби. Голова - проблема, питання або тема, які потребують аналізу. Верхні кісточки - на них фіксуються основні поняття теми, причини, які призвели до проблеми. Нижні кісточки - факти, що підтверджують наявність сформульованих причин, або зміст понять, які показані на схемі. Хвіст - відповідь на задане питання, висновки, узагальнення. Засіб «**Фішбоун**» передбачає ранжирування понять, тому найбільш важливі з них для вирішення основної проблеми розміщують найближче до голови. Всі записи повинні бути короткими, точними і відображати тільки зміст понять. Це дає можливість вибрати головне та відкинути все зайве.

«**Фішбоун**» ефективно застосовувати під час уроку узагальнення та систематизації знань, коли матеріал з теми вже розглянутий і необхідно всі вивчені поняття упорядкувати в єдину систему, що передбачає розкриття і засвоєння зв'язків і відносин між її елементами. Для цього учням надається інформація проблемного характеру (текст або відеофільм), зі схемою Фішбоун для систематизації. Заповнення схеми можна виконувати як індивідуально, так і в групах. Важливим етапом використання технології Фішбоун є презентація власних результатів заповнення. Ця презентація повинна підтверджувати комплексний характер проблеми, висвітлюючи взаємозв'язки всіх її причин та наслідків. Далі вирішується питання чи досліджувати проблему глибше, чи спробувати визначити її розв'язання. Етап уроку з застосуванням методу Фішбоун передбачає дослідницький характер.

Захоплюючою для учнів є вправа «**Мозаїка**». Учні пропонується самостійно опрацювати матеріал (кожному різний) і занотувати його в один із розділів таблиці за певний час. Після цього учні по черзі знайомлять свою групу з конспектом, а члени групи повинні за ним записати в таблицю ті самі нотатки. На кінець спілкування у всіх членів групи повинна бути заповнена таблиця. Цей метод може застосовуватись під час вивчення теми «**Корисні копалини України**». На уроці вивчають такі корисні копалини як граніт, вапняк пісок, глина. На початку уроку дітям треба чітко поставити завдання про те, що вони повинні занотувати: властивості корисної копалини; де її видобувають і як; як її використовують. Разом треба накреслити таблицю, яку діти будуть заповнювати під час опрацювання своєї частини статті у підручнику та обміну інформацією (Додаток В).

Важливою умовою сучасного результативного уроку «Я досліджую світ» є застосування інтерактивних вправ кооперативного та колективно-групового навчання.

З урахуванням психологічних особливостей молодших школярів та їхньої готовності до спілкування вчителі-практики рекомендують починати використовувати інтерактивні технології саме з роботи в парах. Під час цієї діяльності учні мають можливість висловлювати свою думку. Зважаючи на те, що увага дітей у цьому віці нестійка і вони часто відмовляються відповідати, у роботі з партнером покращується активне залучення кожного учня. Цей метод можна використовувати на різних етапах уроку, включаючи ранкові зустрічі або перевірку самостійних і домашніх завдань, коли учням пропонується порівняти відповіді та обґрунтувати свою позицію.

Вправа «**Робота в парах**» є універсальною для досягнення різних навчальних цілей, таких як засвоєння, закріплення перевірки знань. Вона дає учням час обміркувати матеріал, обмінятися думками з товаришем і лише після цього висловити свої ідеї перед класом. Ця техніка розвиває комунікативні навички, вміння висловлюватися, критичне мислення, переконувати та вести дискусію, а також допомогти уникнути пасивної участі у виконанні завдань.

Вправа «**Робота в групі**» передбачає об'єднання учнів по чотири-п'ять осіб, які мають змогу сидіти в колі за одним столом. Кожен учасник групи має свою роль:

спікер (ознайомлює членів із завданням, встановлює порядок виконання, пропонує членам групи по чергово висловлювати свої думки, заохочує групу до роботи, підбиває підсумки роботи групи);

доповідач (чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи групи);

секундант(стежить за часом та заохочує групу до роботи);

секретар(коротко записує результати роботи, має право брати участь у підбитті підсумків роботи групи або допомагати доповідачеві).

В якості прикладу застосування роботи в групах на уроці ЯДС можна взяти тему «Різноманітність рослин у нашій місцевості». Учні

об'єднуються в групи, де одна група досліджує лісові рослини, друга - рослини луків, третя - рослини водойм, четверта - рослини парків та садів. Кожна група отримує картки із запитаннями та інструкціями:

Які основні види рослин зустрічаються в цій екосистемі?

Яке їх значення для природи і людини?

Що спільного і чим вони відрізняються?

Учні в своїх групах опрацьовують матеріали (підручники, роздаткові матеріали, малюнки), обговорюють інформацію, відповіді на запитання та заповнюють робочі таблиці.

Під час представлення кожна група представляє свої висновки перед класом, використовуючи плакати або презентації. Інші учні можуть поставити запитання, уточнювати деталі.

Після презентації групи учитель підсумовує роботу, звертаючи увагу на різноманітність рослин і важливість кожної з екосистем для нашої планети.

Використання роботи в групах на уроках сприяє розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок та вміння працювати в команді. Такий формат навчання добре учням краще засвоювати матеріал, після чого кожен учасник процесу лише не отримує інформацію, а й обговорює її та висловлює свою думку.

Отже, особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні навчаються ефективній роботі в колективі. З іншого боку, інтерактивні методи навчання є частиною особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі і потенціалу.

Метод проєктів є однією з сучасних педагогічних технологій, яка відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти щодо переходу до нової моделі гуманістично-інноваційного навчання. У центрі уваги знаходиться процес здобуття учнями знань, умінь, навичок і життєвого досвіду, які перетворюються на компетенції. Проектна діяльність допомагає дітям розвивати такі навички, як самостійний пошук знань, формулювання запитань для отримання інформації, пошук кількох рішень проблем, висунення власних гіпотез. У процесі цієї діяльності в учнів також формуються прагнення до творчості, саморозвитку та здатність самостійно вчитися.

Навчальний курс «Я досліджую світ», що інтегрує декілька освітніх галузей (залежно від обраної типової освітньої програми), відкриває широкі можливості для застосування діяльнісного методу навчання та, зокрема, для проєктної діяльності учнівства. Назва курсу акцентує увагу вчителя на організації дослідницької діяльності дітей. Відомо, що молодші школярі дуже допитливі, а дослідницький інтерес у них виникає через запитання, які вимагають пояснення причинно-наслідкових зв'язків та розкриття закономірностей.

З погляду вчителя, навчальний проєкт - це дидактичний засіб, що вчить проєктуванню, тобто цілеспрямованій діяльності зі знаходження способу вирішення проблеми через розв'язання завдань, що випливають з цієї проблеми. З погляду учня, проєкт - це можливість робити щось цікаве самостійно або в групі, це діяльність, що дозволяє проявити себе, спробувати свої сили, докласти свої знання, принести користь і показати публічно досягнутий результат [37].

Навчальний проєкт поєднує пізнавальну, дослідницьку та практичну діяльність, що створює можливості враховувати індивідуальні особливості учнів при розподілі завдань між учасниками. Важливо навчити школярів обирати ту роль у групі, яка їм цікава та відповідає їхнім здібностям.

Мета проєктної діяльності полягає у створенні умов, за яких учні самостійно та із задоволенням здобувають знання з різних джерел, вчать використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних завдань, вдосконалюють комунікативні навички під час роботи в різних групах, а також розвивають дослідницькі вміння та аналітичне мислення.

Основні завдання проєктної діяльності полягають у розвитку навичок самостійної роботи, застосування знань у нестандартних ситуаціях, формування комунікативних умінь, а також навичок науково-дослідної роботи.

Успішна організація проєктування вимагає:

- наявності освітньої проблеми, достатньо складної та актуальної, щоб задовольнити навчальні запити та життєві потреби учнів;
- дослідницького характеру пошуку розв'язання проблеми; висунення та перевірки гіпотез; обґрунтування висновків;
- емоційної забарвленості освітнього процесу; створення ситуації успіху (зацікавленості, подиву, бажання дослідити поставлене питання);
- активізації психічної діяльності учнів (мислення, уваги, пам'яті, мовлення, волі);
- структурування діяльності відповідно до класичних стадій проєктування, що адаптовані до особливостей навчання в 3-4 класах;
- моделювання вчителем умов для виявлення учнями навчальної проблеми;
- самодіяльного характеру творчої активності учнів;
- практичного і теоретичного значення результату та готовності до практичного застосування цього результату;
- широкого використання на уроках парної та групової форм організації навчальної діяльності учнів;
- гуманізації взаємодії вчителя і учня;
- міжособистісного спілкування;
- підтримання стосунків відвертості, довіри, поваги одне до одного; створення соціально-педагогічних умов для самоствердження кожної дитини в учнівському колективі;
- стимулювання учнів до висунення альтернативних припущень і здогадів;
- створення учням умов застосування нових знань та уявлень до осмислення широкого кола ситуацій і явищ для оцінювання їхнього прикладного значення;
- підбиття підсумків проєктної діяльності, мета якої - усвідомлення учнями своїх успіхів і недоліків [37].

Застосування методу проєктів на уроках «Я досліджую світ» допомагає організувати інтегроване навчання, яке розвиває пізнавальні, дослідницькі та творчі здібності молодших школярів. Цей підхід дозволяє учням самостійно досліджувати навколишній світ, здобувати знання через практичну діяльність та досвід, що є важливим для формування їхньої компетентності в різних сферах.

Основні етапи реалізації проєктів на уроках «Я досліджую світ»:

1. Вибір теми проєкту. Тема обирається вчителем або учнями залежно від навчальної програми та інтересів дітей. Наприклад, це можуть бути теми, пов'язані з природою, екологією, здоров'ям, технологіями або суспільним життям.
2. Постановка завдання. Учням пояснюється мета проєкту, ставляться завдання, які потребують дослідження або вирішення певної проблеми. Завдання мають бути цікавими та зрозумілими для дітей, мотивуючи їх до самостійного пошуку відповідей.
3. Планування роботи. На цьому етапі учні, разом із вчителем, планують свою роботу: визначають кроки, що потрібно зробити, розподіляють ролі та завдання між учасниками групи. Це дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного учня.

4. Дослідницька діяльність. Учні виконують практичну роботу, збирають інформацію, проводять досліді, спостереження або аналізують дані. Наприклад, у межах теми проекту «Життя в лісі» діти можуть досліджувати, які тварини живуть у лісі, або як змінюється природа в різні пори року.
5. Представлення результатів. Після завершення проекту учні презентують свої результати у вигляді постерів, презентацій, відео, макетів або виступів. Це допомагає їм не тільки закріпити знання, але й розвивати навички комунікації та співпраці.
6. Оцінювання. Підсумки проекту підбиваються шляхом обговорення результатів. Вчитель разом з учнями аналізує, що вдалося, які навички вони опанували, та які висновки можна зробити.

Організовуючи проєктну діяльність у початковій школі, учитель має враховувати вікові й психолого-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Дитина молодшого шкільного віку має невеликий життєвий досвід, тому і коло соціально значущих проблем, з якими вона могла мати справу, вузьке, її уявлення про такі проблеми мало диференційовані, однопланові. Тому теми дитячих проєктних робіт краще вибирати із змісту навчальних предметів або із близьких до них галузей.

В Новій українській школі можливе навчання за тематичними тижнями, які можуть слугувати напрямком організації проєктної діяльності. Або як різновид проєкту - тематичний день. Так, наприклад, 18 лютого визначено як день батарейки. Тому цього дня можна ознайомити учнів із історією винайдення найпростішої батарейки, її ролі як джерела струму, а також негативний вплив на екологічне середовище. Учні можуть виконати завдання на побудову простого електричного кола чи виготовити моделі рухомих іграшок з використанням батарейки.

Прикладами проєктів на уроках «Я досліджую світ» можуть бути наступні:

Проєкт «Мое місто». Учні досліджують історію та цікаві місця свого міста або села. Вони можуть створити карту свого району, описати культурні пам'ятки або провести інтерв'ю з місцевими жителями.

Проєкт «Екосистема нашого двору». Діти досліджують живі організми, що живуть у шкільному дворі або поблизу їхнього дому. Вони можуть вивчати рослини, комах, птахів, аналізувати їхню взаємодію та створювати макети екосистем.

Проєкт «Здоровий спосіб життя». Учні досліджують різні аспекти здорового харчування, фізичних вправ та догляду за здоров'ям. Вони можуть проводити дослідження, як правильно складати раціон або які фізичні вправи корисні для дітей їхнього віку.

Загалом, метод проєктів робить уроки «Я досліджую світ» більш цікавими, інтерактивними та ефективними, сприяючи всебічному розвитку учнів (Додаток Г).

Важливим нововведенням в навчальний процес є STEM-навчання. **Формула нової української школи містить дев'ять ключових компонентів**, які **також покладено до цільових орієнтирів STEM-підходу в навчанні**. В той же час, головним у STEM-навчанні є вирішення здобувачами освіти проблеми чи питання, розв'язати яке можливо лише в контексті кількох дисциплін, тобто широко застосовуючи інтегровані знання. Інтегрований курс початкової школи «Я досліджую світ» покликаний дати учням знання про явище, предмет чи ситуацію комплексно, що в свою чергу активно наполягає на застосуванні **STEM-підходу** при вивченні цього курсу[23].

У широкому контексті - це педагогічна технологія формування та розвитку розумово-пізнавальних і творчих якостей здобувачів освіти, рівень яких визначає конкурентну спроможність особистості на сучасному ринку праці. **STEM**-діяльність стосується інженерії, інформатики та математики, науковоприродничого напрямку.

Підготовку в сфері STEM слід починати з раннього шкільного віку. У початковій школі формуються основи допитливості, підтримується інтерес до навчання та пізнання, мотивується до самостійних досліджень і створення простих пристроїв.

STEM-діяльність можна застосовувати на уроці, під час роботи над проєктом, у вигляді квесту, хакатону, фестивалю тощо. Найчастіше **з-поміж згаданих форм реалізації STEM-напряму в освіті використовують STEM-проєкт**.

STEM-проєкт у навчальному процесі має свої характерні риси. Серед основних можна виділити такі:

- унікальність організації та виконання, що забезпечує дослідницькі та проєктні методи навчання;
- чітко визначені часові рамки з фіксованим початком і кінцем проєкту;
- конкретність у формулюванні цілей та прогнозуванні результатів;
- інтеграція знань із різних галузей STEM, що розширює можливості пошуку рішень;
- системність і регулярність у виконанні завдань;
- динамічні зміни під час реалізації проєкту;
- визначені попередні ресурси, які використані в об'єкті;
- взаємодія зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на процес;
- оригінальність об'єкта, незалежність від інших робіт та обмеженість впливу на об'єкт;
- навчальна мета відбувається в отриманні нових знань для учасників, це хоча може призвести і до відкриттів, важливих для суспільства;
- головна мета проєкту - здобуття нових знань, а основне завдання - досягнення практичного результату[23].

Кожен STEM-проєкт буде унікальним через використання різних ресурсів для досягнення єдиної мети. Процес поетапного впровадження починається з його остаточного планування, визначення проблематики, цілей та завдань, а також очікуваного результату. Наприклад, за календарем 29 листопада відзначають символічне свято - День мостів чи Мостодень. І цього дня учнів 3-4 класів можна ознайомити мистецтвом архітектури мостів, а потім запропонувати школярам самим стати архітекторами. Об'єднані в групи учні отримують завдання побудувати міст, щоб він, наприклад, витримав вагу іграшкового автомобіля [22]. (Додаток Д)

Учитель може запропонувати цікаві питання для проєкту або підтримати їх у допитливості, якщо це питання виникло з їх ініціативи. Важливо не давати готові відповіді, а залучити дітей до дослідження та участі в проєктах. STEM-проєкти є ефективним засобом для закріплення знань і здобуття практичних навичок їх застосування.

Підготовчий етап включає визначення гіпотез, мети, завдань, основних методів, а також термінів виконання і деяких ресурсів.

Генерацію ідей можна досягти, застосувавши метод «Мозковий штурм». А гіпотезу можна сформулювати, продовживши речення: «Якщо... то...»[23].

Планування для молодших школярів є досить складним етапом у реалізації проєкту. Хоча участь вчителя є необхідною, вона повинна обмежуватися лише консультуванням і контролем. Якщо проєктний план створювався дорослими, відповідальність за його виконання несвідомо перекладається на те, хто його розробив, і учень знімає із себе зобов'язання за належне та якісне виконання завдань.

Роль учителя виходить у тому, щоб показати учням алгоритм планування, наприклад, через відповіді на такі запитання:

1. Що потрібно зробити для досягнення мети проєкту? (Це допоможе виконати завдання).
2. У яких інших випадках виконується завдання? (Це визначити порядок дій).
3. Як вирішувати шкірне завдання? (Це допоможе вибрати методи).
4. Коли виконуєте шкірне завдання? (Це сприятиме визначенню термінів).

5. Що ти вже вмєєш або маєєш для виконання завдань? (Це визначити доступні ресурси).

6. Які матеріали чи фахівці варто залучити? (Це допоможе отримати додаткові ресурси).

Саме відповідаючи на ці запитання, школярі усвідомлено планують свою роботу.

Особливність STEM-підходу відповідно до традиційних освітніх моделей виявляється в тому, що він акцентує увагу на творчому вирішенні реальних життєвих проблем, що сприяє розвитку наукового та інженерного мислення[23].

Переваги STEM-навчання в наданні можливостей учням проаналізувати інформацію, знайти рішення для вирішення проблеми. Під час STEMу отримані знання застосовуються практично, тому мають більшу зацікавленість та мотивацію. STEM готує учнів до професій, які залишаються більш затребуваними в умовах технологічного прогресу. Це особливо важливо для кар'єри у сфері IT, інженерії та науки.

При STEM-підході відбувається інтеграція різних галузей знань, учні бачать зв'язки між кращими науками, розуміють їх взаємодію та пропонують комплексний підхід до вирішення завдань. Таке навчання стимулює учнів шукати нові, креативні рішення проблем, що сприяє розвитку інноваційного мислення.

STEM сприяє формуванню особистостей, здатних до інновацій, творчості та вирішення складних проблем, що є успіхом для майбутнього розвитку суспільства. STEM-освіта активно залучає учнів до наукових досліджень, стимулює їхню допитливість і бажання вивчити навколишній світ. Учні вчаться ставити запитання, проводити експерименти, аналізувати результати і робити висновки.

STEM сприяє розвитку самостійності учнів у навчальному процесі. Вони навчаються не тільки засвоювати нову інформацію, але й шукати відповіді на свої запитання самостійно, ставати активними учасниками свого освітнього шляху. А завдяки успішній реалізації проєктів учні відчують власний внесок у створення інновацій, що мають їхню самооцінку та мотивацію до подальшого навчання.

Таким чином, STEM-навчання формує цілісну та конкурентоспроможну особистість, здатну успішно працювати в будь-якій сфері, де важливі інновації, креативність та здатність вирішувати складні проблеми.

2.3. Оновлення змісту навчання інтегрованого курсу з позицій діяльнісного підходу

Діяльнісний підхід повинен стати основним у викладанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. Тому оновлення змісту навчання цього курсу є беззаперечно важливим.

Тож, проаналізуємо, що пропонують вчителю початкових класів сучасні підручники інтегрованого курсу ЯДС.

Автори Грушинська, Хитра, Дробязко в підручнику для 1 класу[12] вже з перших сторінок запрошують першокласників до дослідницької діяльності. А саме, у змісті уроку 3 пропонується завдання для дослідження, як пов'язані між собою дерево, деревина та папір. І далі, разом з дорослими діти включаються в проєктну діяльність «Історія мого життя» та «Складання власного родоводу».

Підручник пропонує завдання дослідницького спрямування:

1. **Про що розповідає назва твого міста чи села?**

2. Чи вмють рухатися рослини?

3. Досліди, від чого залежить апетит?

4. **Досліди, скільки разів ти перетинаєєш вулицю, коли йдеш до школи. Як обладнані ці переходи?**

5. **Досліди, які продукти мають кисло-солодкий, а які солоно-кислий смак.**

6. **Досліди, чи можеш ти розпізнати рослини (ялина, троянда, конвалія, липа) за їхнім ароматом.**

7. З'ясуй разом з дорослими, у яких ситуаціях навушки необхідні, а в яких можуть зашкодити?

8. **Дізнайся в рідних, чому вони обрали для тебе таке ім'я і що воно означає?**

9. Досліди, які книжки в дитинстві читали твої рідні.

Інші дослідницькі завдання також представлені в підручнику окремою рубрикою «Твої дослідження». Для прикладу:

1. Які улюблені страви у членів твоєї родини? Які вони на смак?

2. Які улюблені аромати у твоїх рідних?

3. Про що і про кого ти дізнаєєшся завдяки дотуку?

Або:

1. Що можуть розповісти очі?

2. Роздивися різні яблука. Що про них можна дізнатися за допомогою зору?

3. Чи вмють очі не тільки плакати, а й сміятися?

4. Які очі у твого друга чи подруги?

Підручник мотивує першокласників до проведення дослідів в домашніх умовах. Наприклад, таке завдання: **Установи, за яких умов проростає насіння.** Спробуй удома разом з дорослими провести дослід. Посадити насіння квасолі у три горщики. Перший поставити в освітлене місце та поливати. Другий - не поливати. Третій - поливати, але поставити в темне місце.

Є в підручнику завдання на розвиток критичного мислення та аналізу: **Назвіть три відмінності між містом і селом. Кого і що ви взяли б із собою на безлюдний острів?** Разом із дорослими обговори, де в твоїй оселі тобі можна гратися, а де - ні?

Передбачено в підручнику і проведення ігор. Наприклад, заплучивши очі, впізнати за голосом того, хто говорить, або впізнати професію за малюнком. Є ігри-змагання: **яка група назве більше рослин і тварин?** Автори пропонують і рольові ігри:

10. Розіграти **сценку: подруги, здорова й та, яка занедужала, говорять по телефону. Що вони розповідають про своє самопочуття?**

11. Розіграйте **ситуації, коли промовляють увічливі слова вітання, прохання, подяки і вибачення.** Розіграйте в ролях діалоги між учнями й учителями, директором, шкільною медсестрою, вахтером-охоронцем.

12. **Уявіть себе дорослими. Ви стали тими, ким мріяли. Розіграйте сценки зустрічі з друзями дитинства.**

Серед практичних завдань можна виділити такі: протягом осені назбирати насіння для підгодовування птахів узимку, організувати «Книжкову лікарню» у себе в класі чи вдома. Або пропонується уявити, **що першокласники з друзями збираються в подорож на килимі-літаку та потрібно придумати веселу інструкцію для безпечного польоту.**

Авторський колектив Т. Гільберг в підручнику «Я досліджую світ» для 1 класу [11] також пропонують завдання дослідницького характеру, а саме:

1. Дізнатися, який був зріст при народженні? З допомогою дорослих виміряти свій зріст.

2. Вийти на вулицю та розглянути дрібні об'єкти з допомогою лупи.

7. Описати **свій шлях від дому до школи. Звернути увагу, які знаки трапляються на шляху до школи, які дорожні знаки розміщено біля школи.**

8. Дослідити **об'єкти шкільного подвір'я: Які рослини ростуть на шкільному подвір'ї? Які звуки можна почути на шкільному подвір'ї? Які природні та рукотворні об'єкти є на шкільному подвір'ї?**

9. Розпитайте у дорослих, у які ігри вони грали в дитинстві.

В підручнику є завдання на розвиток спостережливості: спостерігати за домашньою тваринкою та підготувати розповідь за поданим планом, або спостерігати, як відбувається цвітіння квіткі кімнатної рослини. При цьому пропонується сфотографувати чи замалювати зміни, які відбуваються з рослиною, зазначити дату змін.

Пропонується і проведення дослідів та еспериментів. Так, серед дослідів

«Лимон, що плаває»: налити у склянку води, опустити у воду лимон та спостерігати - він не тоне. А потім в іншу склянку з водою помістити очищений лимон, який опускається на дно. Діти дізнаються, що шкірка лимона захищає м'якуш від намокання. Далі за допомогою лупи пропонується розглянути шкірку лимона та шкіру своєї руки, зробити висновки про схожість та відмінність.

Під час проведення дослідів з магнітами школярі дізнаються, що великі притягують магніти притягують сильніше, і навіть крізь шар води магніти притягують металеві речі.

Експериментальним шляхом першокласники дізнаються про важливість такого органу чуття, як очі. Їм пропонується спочатку пройти із зав'язаними очима, а потім з розплющеними та порівняти можливості і відчуття. Також із заплющеними очима за допомогою нюху діти визначають, що розміщено в пляшці (лимон, часник, ваніль).

Автори підручників пропонують дізнатися більше інформації, перейшовши за QR-кодами: Чи знаєте ви, чим відомі ці люди (Валерій Залужний, Андрій Хливнюк, Марія Музичук)? Про яку небезпеку попереджають герої мультфільмів?

Аналізуючи підручник «Я досліджую світ» для 4 класу авторів [1] Андрусенко, Н[2] Котелянець та О[3] Агеєвої[2] можна відмітити наявність завдань на розвиток критичного мислення:

10. **Чи можна дійти до обр'ю?**

11. **Що станеться, якщо джерело загине?**

12. Зазвичай назва «Північний полюс» асоціюється із холодом, а «Південний полюс» - з теплом. Доведи чи спростуй це твердження.

Варіантом дослідження стане гра «Якби...»: **Якби Земля не оберталася навколо Сонця, то... Якби Земля не оберталася навколо своєї осі, то... Якби земля вісь стояла прямо, то Сонце...**

Серед дослідницьких завдань: **Знаходження Полярної зорі за допомогою ковша сузір'я Велика Ведмедиця; Що відбудеться на планеті Земля, якщо вона перестане обертатися навколо Сонця?; Спостерігати за сходом і заходом сонця. Що відбувається на протилежній частині планети, коли настає день?**

Автори підручника пропонують здійснити екскурсію в планетарій чи місцеву обсерваторію, екскурсію **до лісу чи в парк** з визначенням сторін горизонту. В підручнику мають місце завдання практичного характеру на місцевості. Наприклад, на визначення лінії горизонту, визначення сторін горизонту за сонцем, за компасом. Або за ілюстраціями підручника пропонується визначити **лінію горизонту та орієнтовну відстань до нього на** кожному зображенні. Зразком практичних завдань є створення схеми **своєї дороги від дому до школи** з позначенням пішохідів та світлофорів, креслення плану класної кімнати, складання плану місцевості, читання карт та позначення на контурній карті материків і океанів. Серед завдань, що пропонує підручник, є проведення дослідів. Для зразка: дослідити предмети, які треба здавати на перероблення, а які можуть утилізуватися самостійно. І додається інструкція до проведення самого досліді.

Учнівству пропонується робота по виготовленню макетів та різноманітних моделей. Наприклад, створити модель однієї з планет Сонячної системи з **пап'є-маше з ниток** та дослідити, **які види ниток краще використовувати для виготовлення виробів у техніці пап'є-маше**. Або створення діючої моделі вулкану та її випробування, виготовлення макету **космічної ракети за планом, кресленням і поданою на фото послідовністю**.

В підручнику є завдання на розв'язування задач практичного спрямування: **На 1 квадратний метр земної поверхні за 4 хвилини випромінюється стільки сонячного тепла, скільки його потрібно, щоб довести до кипіння 1 л води. Обчисли, скільки літрів води можна нагріти за 10 годин, щоб забезпечити людину теплою водою безвикористання електричної енергії.**

Підручник залучає школярство і до участі у проєктах. Серед них:

«Макет Сонячної системи»: знайти інформацію про відстань однієї з планет **до Сонця, розмір, стан поверхні, колір, наявність води та повітря, її особливості**. Зробити ескіз планети. Обчислити вартість затратних матеріалів. Виготовте макет Сонячної системи тощо.

« **Мандрівка Всесвітом: ми - пасажери космічного корабля «Планета Земля»**: командам пропонується підготувати завдання за однією з обраних ними тем: «Ніченька ясна зорями світить», « **Небесний танок: сузір'я та планети**», «Планети сонячної системи», «Космічна техніка - досягнення людства».

«Моє місто (село)»: виконайте передпроектне дослідження, зробіть ескіз вулиці, обчисліть вартість матеріалів, заповніть технологічну карту та виконайте роботу над проєктом.

Підручник «Я досліджую світ» для 4 клас (автори: О[1] Іщенко, А[2] Іщенко, Ю[3] Баранова)[32] також має завдання практичної діяльності: за зразком створити свою карту стосунків із найважливішими людьми, намалювати комікс за прочитаним текстом, створити плакат або буклет «Куди звернутися по допомогу і підтримку», виготовлення простого електричного кола.

Авторами пропонується завдання на моделювання та конструювання: виготовлення моделі нейрона за фотоінструкцією, молекули ДНК, виготовлення моделі катапульти, моделювання Сонячної системи, моделювання реактивного руху тощо.

За підручником учні проводять досліді із повітряними кульками на підтвердження наявності електричних зарядів, електризації предметів.

Проводять дослідження про механізми, які є в застібках. Протягом тижня в той самий час з одного й того ж місця фотографують або замальовують Місяць, фіксують його вигляд і положення на небі.

Автори підручника пропонують ігрові вправи «Таємні приятелі», «Снігова куля», мотиваційна гра «Ми - команда», а також рольові ігри на кшталт розіграти ситуацію позитивного вирішення конфлікту. Матеріал підручника дозволяє організувати групову роботу: створення герба класу, складання покрокових порад щодо дій у разі своїх друзів.

Є завдання на розвиток емоційного інтелекту та збереження ментального здоров'я: вибрати негативні думки із завдання та перетворити їх на позитивні.

У підручнику передбачена проєктна діяльність учнів під рубрикою «Проєкт місяця»: «Нове морозиво»: пропонується створити проєкт нового морозива, описати з яких інгредієнтів, яке на смак, для кого призначене, вигадати назву, створити пакування і логотип, рекламу, розрахувати бюджет проєкту тощо. «Наш мозок»: Дізнатися про особливості головного мозку, створити модель головного мозку. «Усе про лампочку», «Планети Сонячної системи» та інші. Завдання підручника дозволяють організувати STEM-діяльність: виготовити з підручних матеріалів складний механізм, який виконував би завдання щонайменше за три кроки або створити прилад для показу фаз Місяця.

Велику базу для застосування діяльнісного підходу несе в собі підручник «Я досліджую світ» для 4 класу команди автора

Т[1] Воронцової[9]. Автори пропонують роботу **в парях (Уявіть, що ви маєте пояснити молодшому братикові чи сестричці, чому буває день**

чи ніч та чому змінюються пори року) та групову роботу школярства (Об'єднайтеся у дві групи: Будівництво» і «Побут». Зберітьпазли про корисні копалини та виготовте плакат про їх використання у побуті та будівництві. Об'єднайтеся у групи та пригадайте якнайбільше слів, якими описують погоду; виготовте « хмару слів». Об'єднайтеся у групи і зіграйте сценки на відповідну ситуацію).

Передбачено застосування інтерактивних ігор чи завдань: перейдіть за посиланням та розподіліть об'єкти на дві групи: ті, які впадуть на землю під дією гравітації, і ті, які не впадуть;

перейдіть за QR- кодом і за допомогою онлайн-калькулятора обчисліть вашу вагу на Місяці та інших планетах Сонячної системи; перейдіть за QR- кодом та пограйте у гру «Геодоміно», щоб навчитись визначати елементи рельєфу та водні об'єкти за їх описом; перейдіть за QR-кодом та виконайте вправу про колообіг води в природі, потренуйтеся визначати температуру за термометром.

В підручнику передбачене проведення експериментів та дослідів. Ось зразки деяких експериментів:

1. Перейшовши за QR- кодами подивитися відео про дослідження магніту. Повторити цей експеримент у класі. Записати результати.
2. Перевірити твердження, що деякі метали можна зробити тимчасовими магнітами:

1. Візьміть магніт і підвісьте до нього скріпку. 2. Обережно піднесіть до неї ще одну скріпку. 3. Перевірте, скільки скріпок можна підвісити.

4. Обережно від'єднайте магніт. Що сталося зі скріпками?

3. Проведення експерименту щодо утримання яйця у прісній воді та сольовому розчині з висуненням гіпотези та формулюванням висновків. Серед дослідів, що пропонує підручник, є наступні:

13. за допомогою шприца без голки налити у склянку шарами: мед, молоко, рідину для миття посуду, воду, олію. Обговорити, що побачили. Обережно помістити у склянку намистинку, виноградинку, камінець, пластикову кришечку. На якому із шарів зупинився кожен предмет? Які висновки можна зробити?

14. взяти порожню склянку й помістити її догори дном у прозору посудину з водою. Що побачили? Трохи відхилити склянку. Що відбулося? Як це можна пояснити?

15. дослід з перетворенням речовин: надування повітряної кульки за допомогою соди та оцту.

16. перетворення звукової енергії на механічну: натягнути харчову плівку на чашку, насипати трохи цукру на плівку, увімкнути музику та поставити чашку біля колонки. Описати, що відбувається.

Автори підручника подають завдання на розвиток критичного мислення та аналізу. Для прикладу, обговорити дошку візуалізації героя, з'ясувати, які цілі є довгостроковими та обговорити, як ставлення до навчання може вплинути на досягнення довгострокових цілей; виготовити свою дошку візуалізації.

За допомогою стрічки часу перевірити, які твердження істинні, а які - хибні(Трипільська культура існувала раніше, ніж Стародавній Єгипет. Цивілізація майя виникла раніше, ніж Трипільська культура. Цивілізація майя існувала тільки до нашої ери. Римська імперія існувала до і після народження Ісуса Христа).

Провести мозковий штурм визначення різних цілей та з'ясувати, які з них короткострокові та довгострокові. Об'єднатися в пари та допомогти одне одному обрати ціль:

1. Напишіть на аркуші свої бажання.
2. Оберіть по одній цілі, якої можна досягти швидко.
3. Складіть план досягнення з відповідними кроками і термінами.

При цьому учитель за допомогою завдання підручника дає ще й уроки тайм-менеджменту. Як і ось в такому завданні: Створіть чеклист і зазначайте у ньому, що виконали, а що - ні.

Виконуючи завдання підручника учні займаються моделюванням. А саме: створюють модель годинника, модель атомів за допомогою зубочисток та пластиліну, виготовляють моделі анемометра та флюгера, конструюють з лего машину часу, змодельовують процес розширення Всесвіту (На кульці темного кольору намалюйте « галактики» - білі плями. Після висихання надимайте кульку та спостерігайте, як збільшується відстань між «галактиками». Опишіть результати своїх досліджень).

В підручнику передбачені завдання практичного спрямування. Наприклад, порівняти густину речовин - води, молока, меду. (Помістити речовини в півлітрові банки. Зробити припущення, яка речовина матиме найбільшу та найменшу густину. Зважити банки й записати результати. Зробити висновки). При вивченні теми «Хімічні явища на кухні» пропонується приготувати йогурт. (До одного літра молока додати дві столові ложки сметани. Розмішати і поставити в тепле місце на 5-10 годин. Готовий йогурт можна їсти з фруктами, горіхами. Він зберігається в холодильнику одну добу. А при вивченні теми «Фізичні явища на кухні» - приготувати перекус із сухофруктів, горіхів.

Дітям пропонується виготовити лепбук «Види каміння», зібрати свою колекцію каміння та за бланком дослідити свою колекцію. Іншим завданням є виготовлення скам'янілих відбитків на солоному тісті.

Працюючи за підручником Т Воронцової вчителю легко буде організувати STEM-діяльність учнів. Серед завдань є приготування неньютонівської рідини за зразком у відео, виготовлення катапульти за малюнковою інструкцією та пропозицією влаштувати на шкільному подвір'ї змагання на попадання в ціль, виготовлення компаса за інструкцією:

1. Налийте воду в тарілку.
2. Покладіть голку на шматок корка чи пінопласту й обережно опустіть їх на воду.
3. Перевірте за допомогою компаса, який напрямок вказує гострий кінець голки.

Аналіз підручників «Я досліджую світ» різних авторів показує, що кожний авторський колектив по-різному підійшов до осучаснення підручників, але в кожному з них відслідковується лінія діяльнісного підходу. Це свідчить про розуміння авторами важливості діяльнісних методів навчання, та дає педагогу можливість по-новому підходити до організації навчальної діяльності учнівства, а дітям - пізнавати світ легко.

Оновлення змісту навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з позицій діяльнісного підходу є важливим з кількох причин. Адже вимагає врахування активної участі учнів у процесі навчання та розвитку навичок критичного мислення, вирішення проблем, а також застосування знань у практичних ситуаціях. Діяльнісний підхід спрямований на розвиток активної пізнавальної діяльності учнів, де вони не просто засвоюють знання, а вчаться застосовувати їх у практичних ситуаціях. Тому основними аспектами, які варто враховувати при оновленні змісту цього курсу будуть:

1. Реальне застосування знань.

У діяльнісному підході знання мають бути не просто теоретичними, а застосовними у реальних життєвих ситуаціях. Це сприяє кращому розумінню світу, що оточує учнів. Важливо, щоб навчальний матеріал курсу був актуальним і відображав сучасні виклики та реалії, що дозволяє дітям бачити зв'язок між навчанням та повсякденним життям.

2. Акцент на формуванні навичок, а не просто на знаннях.

Оновлення змісту курсу має враховувати необхідність розвитку ключових компетентностей: критичного мислення, вирішення проблем, творчості, вміння співпрацювати та комунікувати. Це дозволить учням бути більш активними учасниками процесу навчання.

3. Гнучкість і різноманітність у підходах до викладання.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» охоплює кілька сфер знань (природничі, соціальні, культурні аспекти). Діяльнісний підхід сприяє тому, щоб навчання було багатогранним, де використовуються різні форми та методи: дослідницька діяльність, групова робота, проекти, експерименти. Це сприятиме учням краще засвоювати інформацію і розвивати навички дослідження.

4. Зміст навчання повинен бути інтегрованим і міжпредметним.

Діяльнісний підхід підтримує ідею інтеграції знань з різних сфер, що відповідає суті самого курсу «Я досліджую світ». Це дасть можливість дітям побачити цілісну картину світу, встановити зв'язки між явищами та процесами. Оновлений зміст має включати теми, які взаємопов'язані між собою та сприяють комплексному баченню світу.

5. Активна роль учня в процесі навчання.

Оновлений зміст повинен сприяти тому, щоб учень був не пасивним слухачем, а активним учасником процесу навчання. Діяльнісний підхід вимагає, щоб учні самостійно шукали інформацію, аналізували її, робили висновки. Це розвиває вміння самостійно вчитися і критично оцінювати інформацію.

6. Постійний розвиток компетентностей.

Оскільки суспільство та технології постійно змінюються, зміст навчання потребує регулярного оновлення для відповідності сучасним викликам. Це стосується як природничо-наукових знань, так і соціальних та етичних аспектів, які стають все більш важливими в умовах глобалізації та швидкоплинності подій і процесів.

Виходячи з цього можна запропонувати деякі ідеї щодо успішної реалізації провадження діяльнісного підходу на уроках ЯДС.

По-перше, це інтеграція реальних завдань і ситуацій. Важливим є включення проектів, ділових ігор, симуляцій, де учні працюють над реальними проблемами або питаннями, що дозволяють їм відновити або закріпити знання на практиці. Наприклад, при вивченні теми про тварин та їх місце в природі, можна обговорити важливість збереження рівноваги в природних екосистемах і роль домашніх тварин. Учні можуть створити план, як допомогти бродячим собакам, захистити їхні права та забезпечити гуманний догляд за ними.

По-друге, використання проблемного навчання. Варто створювати навчальні модулі навколо конкретних питань або проблем. Так, під час вивчення теми «Рослини та їх значення» можна побудувати роботу навколо проблеми, чому в деяких місцях на Землі майже немає рослин і як це впливає на життя людей. Завданням для учнів буде дослідити причини, чому в певних регіонах, таких як пустелі або Арктика, рослинність відсутня або мінімальна. Вони також повинні будуть обговорити, як це впливає на екосистему та життя людей у цих регіонах, і знайти рішення (наприклад, способи вирощування рослин у таких умовах).

В-третьє, застосування проектною діяльності. Розробка довгострокових інтегрованих проектів, де учні працюють над великими темами.

Наприклад, створення історико-культурної карти свого міста. Це дозволить учням вчитися на практиці, використовуючи знання з різних предметів, таких як математика, природознавство, мова. Аспільна діяльність сприятиме обміну знаннями, навчання співпраці та розвитку вміння критично оцінювати роботу одного.

В-четвертих, це індивідуалізація та персоналізація навчання. Диференційовані завдання дадуть можливість учням працювати за інтересами та своєю власною темпі. Персоналізація допоможе кожному учневі глибше заглибитися в тему і досягти успіху.

Ці підходи допоможуть створити більш динамічну, інтерактивну та ефективну освітню програму, що відобразить діяльнісний підхід та дозволить учням ефективно застосувати отримані знання. А оновлення змісту курсу «Я досліджую світ» з позицій діяльнісного підходу допоможе зробити навчання більш практичним, інтерактивним і ближчим до реальних потреб дітей, розвиваючи навички, необхідні для успішної адаптації в сучасному світі.

Висновки до другого розділу

Нова українська школа - середовище інтегрованого навчання, де діти можуть розвивати навички, які стануть їм у пригоді в реальному житті більше, ніж теорія підручника. Такий підхід отримав назву діяльнісного, а його ідеї знайшли розвиток в основах Державного стандарту початкової освіти в умовах Нової української школи.

Аналіз передового педагогічного досвіду з впровадження **діяльнісного підходу в початковій школі** свідчить про його практичну дієвість та актуальність серед вчителів. За словами педагогів, **діяльнісний підхід надає нові можливості, ресурси для цікавого, захопливого освітнього процесу**, сприяє розвитку креативності вчителів та надає можливість бути партнером для учнів, а також стимулює до професійного розвитку та пошуку нових ідей у викладацькій діяльності.

Серед діяльнісних методів навчання, які найчастіше використовуються вчителями-практиками, більш актуальними вважаються проектне навчання, ігрові технології, розвивальні та навчальні вправи з LEGO, методи розвитку критичного та креативного мислення.

Навчальний курс «Я досліджую світ» інтегрує кілька освітніх галузей та передбачає використання активних методів навчання, що потребує застосування діяльнісного підходу. Реалізація його відбувається через провадження ряду технологій, а саме ігрових, інтерактивних, технологій кооперативного навчання, проектною діяльності. В даному розділі розкриваються їх сутність та важливість в навчанні учнів початкових класів.

Застосування активних та інтерактивних форм роботи активізує діяльність учнів, розвиває їх творче мислення, вміння спілкуватися, розмірковувати й приймати рішення, сприяє розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок та вміння працювати в команді. Діяльнісний підхід допомагає навчати учнів не лише отримувати нову інформацію, але й шукати відповіді на свої запитання самостійно, ставати активними учасниками свого освітнього шляху.

Розроблення та впровадження інтерактивних методів навчання, а саме включення уроків, які активно залучають учнів до процесу вивчення матеріалу за допомогою групових вправ, дискусій, проектів та практичних завдань, та створення атмосфери, що сприяє активній взаємодії учнів, підтримки їх інтересів та забезпечення мотивації до вивчення, зокрема, шляхом стимулювання самостійності, творчості та відповідальності за власне навчання, є основними умовами оновлення змісту навчання **інтегрованого курсу «Я досліджую світ»** з позицій діяльнісного підходу.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз літератури з теми дослідження та результати аналізу передового педагогічного досвіду дозволяють зробити наступні висновки:

1. Діяльнісний підхід має давні корені в педагогічній і психологічній науці, особливо в теоріях Л.Віготського, П.Гальперіна, О.Леонтьєва та інших. Їхні роботи заклали основу для розуміння діяльності як основи навчального процесу. У сучасних дослідженнях діяльність розглядається як спосіб розвитку особистості, формування її соціальних та когнітивних навичок, і тому є центральною у багатьох навчальних підходах.

У сучасній педагогічній літературі діяльнісний підхід часто взаємопов'язаний з іншими методами навчання, наприклад, проєктним навчанням, інтегрованим навчанням та проблемно-орієнтованим підходом.

Сутність діяльнісного підходу в початковій школі спирається на активну участь учнів у навчальному процесі, де головним елементом є діяльність, через яку дитина навчається, пізнає та засвоює нове. Застосування цього підходу має на меті не лише передачу знань, а й розвиток здібностей до самостійного навчання, формування навичок критичного мислення, творчого підходу та ініціативності.

Основними аспектами діяльнісного підходу є:

1. Організація навчання через практичну діяльність.
2. Індивідуалізація та диференціація навчання.
3. Роль педагога як фасилітора.
4. Рефлексія і самооцінка.
5. Інтеграція різних видів діяльності.

Щодо специфіки застосування діяльнісного підходу в початковій школі, то діяльнісний підхід забезпечує поступовий перехід від гри до навчальної діяльності через дидактичні ігри та інтерактивні вправи.

Учні початкової школи мають високий рівень природної допитливості, а діяльний підхід використовується це для розвитку інтересу до навчання, підсилюючи навчальну мотивацію за допомогою практичних результатів.

2. Діяльнісний підхід у початковій школі має суттєвий вплив на підвищення мотивації учнів до навчання та розвиток ключових компетентностей, завдяки орієнтації на активну участь дітей у навчальному процесі та підтримку їх природної потреби. Цей підхід сприяє тому, що учні стають активними учасниками навчання, а не пасивними споживачами знань, що впливає на їх інтерес до навчання та позитивне ставлення. Адже, діяльнісний підхід робить процес навчання цікавим, забезпечуючи можливість для учнів проявити ініціативу та відчуття задоволення від досягнення результату. А завдяки практичним завданням, іграм, інтерактивним та творчим вправам, учні природно залучаються до навчальної діяльності, розуміють її значущість та важливість для себе.

Завдяки методам діяльнісного підходу розвивається критичне мислення та уміння розв'язувати проблеми. Адже, підхід орієнтований на розвиток уміння думати самостійно, аналізувати ситуацію, знаходити альтернативні способи вирішення завдань і аргументувати свої рішення.

Завдяки груповій роботі, обговоренням та спільному вирішенню завдань, учні набувають досвіду ефективного спілкування, активного слухання, аргументації власної думки та врахування думок інших. Навчальні проєкти, що включають елементи роботи в команді, сприяють розвитку навичок кооперації та взаємодії, важливих для соціальної компетентності.

При діяльнісному підході забезпечується самостійне виконання частини завдань, під час виконання яких учні вчаться планувати свої дії, контролювати результат і брати відповідальність за свої досягнення. А самооцінка і рефлексія допомагають розвивати навички самоконтролю, ставити перед собою клітини та оцінювати власний прогрес.

Використання інтерактивних технологій та цифрових матеріалів під час виконання завдань формують навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями. Діти вчаться шукати інформацію, працювати з навчальними програмами і цифровими ресурсами, що є основою для цифрової компетентності.

Творчі завдання, проєкти та діяльнісні вправи стимулюють дітей до розвитку уяви, пошуку нестандартних рішень та створення власних продуктів, що формує креативне мислення.

Таким чином, діяльний підхід у початковій школі учнів має значну мотивацію до навчання, робить процес навчання цікавим, доступним і значущим для. Це створює основу для розвитку ключових компетентностей.

3. Аналіз передового педагогічного досвіду з впровадження діяльнісного підходу в початковій школі вказує на позитивне ставлення українського вчителства до впровадження діяльнісних методів в практику роботи школи.

Серед діяльнісних методів навчання, які найчастіше використовуються вчителями початкових класів, більш актуальними вважаються проєктне навчання, ігрові технології, розвивальні та навчальні вправи з LEGO, методи розвитку критичного та креативного мислення.

Однак, слід відмітити недостатнє висвітлення передового педагогічного досвіду щодо впровадження діяльнісного підходу. Педагоги демонструють знання теоретичних аспектів, методів діяльнісного підходу, технологій, але неохоче діляться практичними здобутками чи напрацюваннями.

4. Інтегрований курс «Я досліджую світ» у Новій українській школі має всі можливості для реалізації діяльнісного підходу в освітньому процесі. Він спрямований на те, щоб учні здобували знання та навички через активну участь у навчальній діяльності, а не лише через пасивне засвоєння інформації. Цей підхід базується на практичних діях, самостійному дослідженні та творчій діяльності, що ідеально відповідає принципам інтегрованого курсу ЯДС.

В курсі ЯДС інтегруються елементи декількох дисциплін, що відкриває можливості для роботи над проєктами. Проєктна робота стимулює учнів до активної участі, розвиває навички планування та вирішення проблем, а також залучає до колективної діяльності. Під час групових завдань діти вчаться працювати в команді, вирішувати проблеми разом, обмінюватися ідеями, що розвиває комунікативні навички та соціальну відповідальність. Це важливий аспект діяльнісного підходу, де учні самі беруть участь у створенні результатів навчання.

ЯДС орієнтований на виконання учнями різних видів практичних і дослідницьких завдань. Така діяльність сприяє розвитку аналітичних здібностей та критичного мислення.

Використовуючи гру як одну з ключових форм діяльнісного підходу у рамках ЯДС учні можуть брати участь в сюжетно-рольових іграх, моделювати різні ситуації, що допомагає дітям краще засвоїти знання через активне залучення у вигадані або реальні ситуації.

На уроках ЯДС можна використовувати технології на кшталт LEGO та «Шести цеглинок». Конструювання розвиває моторику, логічне мислення та здатність до планування, а також допомагає дітям працювати в групах.

Отже, курс «Я досліджую світ» пропонує широкі можливості для реалізації діяльнісного підходу через інтеграцію знань, використання проєктів, практичних завдань, ігор та досліджень. Він допомагає дітям активно брати участь у навчальному процесі, застосовувати знання в реальних умовах і розвивати навички, необхідні для життя.

Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів проблеми. Представлена нами робота щодо реалізації діяльнісного підходу в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» може бути рекомендована педагогам для використання в навчальному процесі початкової школи.

